

Marcin Sanak*

Pamięć zdeponowana. Dyplom memoratywny z gałki sygnaturki kościoła Dominikanów w Krakowie z 1863 r.

Składanie „kapsuł czasu” w kulach wieńczących dachy kościołów, pałaców i baszt ma za sobą niezwykle długą, sięgającą średniowiecza tradycję¹. W ostatnich latach polskie media często podają informacje o odnajdywanych na szczytach starych budynków „depozytach pamięci”, pochodzących nawet z XVIII w. Wewnątrz znajdowane są dokumenty z autografami, relikwie, gazety, banknoty, monety i woskowe pieczęcie. Ich umieszczanie wyrażało pragnienie „materializacji” realiów ówczesnych czasów dla przyszłych pokoleń, pozostawienia po sobie śladu, a niektóre pamiątki pełniły także funkcję apotropaiczną. Dyplomów memoratywnych z kul na wieżach i sygnaturkach nie należy traktować wyłącznie w kategorii ciekawostek, ale przede wszystkim jako pełnoprawne źródła historyczne, mówiące wiele o autorach, ich pojmowaniu rzeczywistości, czasu oraz pamięci². W czasie remontu dachu dominikańskiego kościoła św. Trójcy w Krakowie, 25 października 2012 r. grupa dekarzy otworzyła miedzianą gałkę, stanowiącą podstawę krzyża wieńczącego sygnaturkę świątyni. Wewnątrz znaleziono

* historyk; zainteresowania badawcze: dzieje najnowsze, historia PRL-u i relacji państwo – Kościół w komunistycznej Polsce, dzieje i narzędzia propagandy, historia polskich dominikanów, edytorstwo źródeł historycznych; e-mail: marcinsanak@wp.pl

¹ Niezwykle szeroko pojętą historię „kapsuł czasu” przedstawia William E. Jarvis, *Time Capsules. A Cultural History*, Jefferson 2003.

² Niewiele dokumentów z polskich „kapsuł czasu” doczekało się edycji źródłowej, czy choćby dokładniejszego omówienia ich treści. Zob. np. Szymon Sułecki, *Gałka na karmelitańskiej kaplicy Matki Bożej Piaskowej w Krakowie*, „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2007, t. 13, s. 175–187; Janusz Nowiński, „Metafizyczne piorunochrony” – *depozyty złożone w kulach hełmów wież kościoła opactwa w Łądzie nad Wartą w 1720 roku*, „Seminare” 2012, t. 31, s. 259–278.

pojemnik w kształcie walca, po którego otwarciu – zgodnie z przewidywaniami – oczom świadków ukazały się dokumenty, gazety, broszury i monety, włożone do niego 19 października 1863 r., w czasie prac nad odbudową świątyni po wielkim pożarze Krakowa z lipca 1850 r. Wśród historycznych pamiątek znalazł się także interesujący dyplom memoratywny.

Rękopis, przechowywany obecnie w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (brak sygnatury), powstał między 17 a 19 października 1863 r. Księga wydatków fabryki kościelnej³ notuje bowiem, że 17 października zakupiono za 5 zł reńskich „pergamin na dokument włożony do galki na sygnaturce”⁴. Kaligrafowanie i zdobienie tekstu rysunkami zapewne musiało zająć kilka godzin, co umożliwia postawienie hipotezy, że sam rękopis najprawdopodobniej nie powstał w dniu umieszczenia dyplomu w kuli, choć taka widnieje na nim data. Brudnopis dokumentu z nielicznymi skreśleniami i wtrąceniami przechowywany jest luźno razem z innymi aktami i notatkami dotyczącymi odbudowy w dominikańskim archiwum⁵. Analiza charakteru pisma na dyplomie memoratywnym oraz innych XIX-wiecznych archiwaliach z konwentu krakowskiego umożliwia stwierdzenie, że dokument sporządził o. Piotr Wilhelm⁶, przeor w latach 1859–1865. Przypuszczalnie jest on także autorem rysunków na dyplomie.

Omawiany rękopis to pergaminowy dokument w kształcie zbliżonym do prostokąta, o nierównych brzegach. Patrząc od strony recto, w najszerszych

³ Fabryka kościelna (*fabrica ecclesiae*) – budowa kościoła.

⁴ APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 80, s. 61.

⁵ APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 398, s. 179–183.

⁶ Piotr (imię z chrztu: Antoni) Wilhelm (Wilhelm, 1819–1867) – dominikanin, dwukrotny subprzeor (1856–1858, 1858–1859), a następnie dwukrotny przeor klasztoru w Krakowie (1859–1862, 1862–1865), kaznodzieja generalny konwentu sandomierskiego. Profesję wieczystą złożył w Krakowie w 1836 r., wyświęcony został w 1843 r. Całe swoje życie spędził w klasztorze krakowskim, gdzie początkowo pełnił posługi hebdomadariusza, zakrystiana i kaznodziei, a jako przeor czynił liczne starania na rzecz odbudowy kościoła i konwentu. Od 1865 r. był sekretarzem rady klasztoru; pełnił także oficjum kantora. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Wilhelm Petrus (Wilhelm), 3 fiszki nlb. oraz Wilhelm Petrus, 7 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 21r., sygn. Kr 907, s. 201, 295; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1836–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1850–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1868; *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 4: *Miasto Kraków*, cz. 3: *Kościóły i klasztory Śródmieścia*, 2, tekst, red. Adam Bochnak, Jan Samek, Warszawa 1978, s. 162.

miejscach jego wymiary wynoszą 62,3 x 46,4 cm. Dokument został obustronnie zapisany tekstem w języku polskim przy użyciu atramentu żelazowo-galusowego. Przed włożeniem do kuli kartę złożono na pół wzdłuż dłuższego brzegu, a następnie zwinięto w rulon wzdłuż krótszej krawędzi. Niekorzystne warunki atmosferyczne i inne czynniki niszczące odbiły się znacząco na stanie rękopisu. Patrząc od strony recto, w miejscu złożenia dyplomu znajdują się dwa przedarcia wierzchniej warstwy pergaminu: na środku i po lewej stronie. Widoczne są liczne przebarwienia o kolorze brązowym i zielonym, zwłaszcza po lewej stronie, w pobliżu otworu, gdzie można też dostrzec kilkucentymetrowe zmarszczenie pergaminu wzdłuż krótszego boku dokumentu. Przebarwienia przebijają również na stronę verso, gdzie widocznych jest ponadto kilka plam atramentowych, z których największa (2,3 cm) znajduje się po lewej stronie u dołu. Na obu stronach tekst jest miejscami mocno wyblakły.

Strona recto zapisana została w zdecydowanej większości ręką jednego pisarza; pole głównego tekstu dokumentu ma wymiary 56 x 28 cm. Po jego prawej i lewej stronie znajdują się niewielkie marginesy. Górę strony zajmuje inwokacja, zapisana kaligraficznie w trzech liniijkach majuskułą (pierwszy i trzeci wiersz) i minuskułą (drugi wiersz) oraz ozdobiona monogramem, dwoma godłami i ornamentami, narysowanymi atramentem. Powyżej pierwszego wersu inwokacji, pośrodku widoczny jest monogram o wymiarach 3,9 x 3,7 cm, składający się z liter „S” i „T”. Oznacza on Trójcę Świętą (*Sancta Trinitas*), której wezwanie nosi dominikański kościół. Na lewo od słów „W IMIĘ” w pierwszej liniijce znajduje się jedna z wersji godła zakonnego o wymiarach 5 x 4 cm. Przedstawia leżącego na półokrągłej linii psa z płonąca pochodnią w pysku (symbol dominikanów, „psów Pańskich” – *Domini canes*). Za zwierzęciem, po lewej stronie heraldycznej widnieje jabłko królewskie zwieńczone krzyżem. Ponad psem unosi się korona otwarta, w którą włożone są skrzyżowane gałązki palmy (symbol męczeństwa) po prawej stronie heraldycznej i białe lilie (symbol czystości) po lewej stronie heraldycznej. Nad koroną unosi się ośmiornienna gwiazda (atrybut św. Dominika, określanego jako „Światło Kościoła” – *Lumen Ecclesiae*)⁷. Korona, palma i gwiazda są częściowo uszko-

⁷ Podstawowe wersje godła dominikańskiego omawiają krótko Wacław Kolak, Józef Marecki, *Leksykon godeł zakonnych*, Łódź 1994, s. 64. Na temat ikonografii św. Dominika Guzmána zob. Marie-Humbert Vicaire, *Dominik i jego Bracia Kaznodzieje*, Poznań 1985, s. 306–310.

dzone. Po prawej stronie od słowa „PRZENAJSWIĘTSZEJ” narysowane zostało godło Odrowąż, będące zarazem godłem polskich dominikanów, o wymiarach 4,1 x 4,2 cm. Między wyrazem „PRZENAJSWIĘTSZEJ” w pierwszej linijce a słowem „wezwanem” w drugim wierszu, w jednej linii z monogramem z liter „S” i „T” znajduje się nie do końca udany ornament kaligraficzny o wymiarach 4,8 x 2 cm. Po słowach „wezwanem” w drugiej linijce i „ZAKONU” w trzecim wersie następują proste ornamenty w formie zbliżonej do meandrów, które tworzą wrażenie wyśrodkowania inwokacji, naniesione w celu nadania jej estetycznego wyglądu.

Pod inwokacją znajduje się 41 linijek tekstu, zapisanego kaligraficznie pismem humanistycznym. W obrębie pola tekstowego widoczne są delikatne ślady ołówka, którym wyznaczono poziome, pomocne w pisaniu linie o szerokości 0,8 cm. Pod tekstem głównym, u dołu strony widnieją cztery niewielkie kolumny podpisów 16 uczestników uroczystości umieszczenia „kapsuły czasu” w kuli sygnaturki kościelnej. Kolejnymi 49 autografami, odnoszącymi się do 50 lub 51 osób, została zapisana większość strony verso. Jednak przed ich złożeniem, po prawej stronie u dołu, autor tekstu głównego zapisał 11 wersów (zaczynających się od podkreślonego słowa „Wypis”), zajmujących łącznie pole o wymiarach 13,5 x 35,4 cm. Podpisy świadków złożone zostały w pięciu kolumnach, z czego dwie znajdują się pod polem tekstowym. Na samym dole po prawej stronie widnieje wers tekstu, zapisany przez autora tekstu głównego, z prośbą o modlitwę czytelnika za dusze osób, które złożyły swój autograf na dyplomie; najprawdopodobniej również powstał on przed uroczystością z 19 października 1863 r.

Prace na dachu kościoła św. Trójcy w Krakowie w 1863 r. prowadzone były w ramach odbudowy po wielkim pożarze Krakowa z 18 lipca 1850 r. Dyplom memoratywny jest zresztą w znacznej części opisem katastrofy, jaka spotkała wtedy świątynię, a także podnoszenia zabudowań z ruin w latach następnych. Tekst rozpoczyna inwokacja, a w pierwszym zdaniu po niej podkreślony został cel sporządzenia dokumentu: przekazanie „odległym czasom pamięci owej chwili”, gdy „zdołaliśmy wznieść spaloną świątynię do tego znów szczytu, na którym krzyż Pański góruje”. Słowa te mogą stanowić nawiązanie do tekstu innego dyplomu memoratywnego, który został zamurowany w ostatnim (patrząc od wejścia) filarze po północnej stronie kościoła w czasie prac w 1858 r. Tamten rękopis kończy się skierowaną do

Boga prośbą: „pozwoł godło naszej świętej wiary, krzyż Jezusa Chrystusa zatknąć na szczycie tej świątyni”⁸.

Po inwokacji następuje bardzo ogólny opis wielkiego pożaru Krakowa, w tym dominikańskiego kościoła i klasztoru. Wymienione zostały wybitne postacie związane z konwentem na przestrzeni wieków oraz członkowie wcześniejszego komitetu odbudowy. Przedstawiono także sposoby pozyskiwania funduszy potrzebnych do restauracji świątyni. Dalej autor opisał katastrofę budowlaną z kwietnia 1855 r. i zawiązanie nowego Komitetu prokuracji w 1856 r. oraz wymienił jego członków. Nie pominięto informacji o odpuście udzielonym przez papieża Piusa IX dla ofiarodawców, uroczystościach z okazji 600-lecia śmierci św. Jacka i powtórny pochówku szczątków księcia Leszka Czarnego w 1857 r. Przedstawiony został także ówczesny stan prac w kościele oraz przytoczona suma pieniędzy zebranych ze składek i ofiar wiernych. Tekst główny kończy datacja: wspomniane zostały trwające właśnie powstanie styczniowe oraz „jubileusz tysiąclecia istnienia narodu”. Słowa te stanowią nawiązanie do 1 000. rocznicy rozpoczęcia przez św. Cyryla i Metodego działalności misyjnej w Państwie Wielkomorawskim. Wedle *Żywota świętego Metodego* apostoł ten zalecił księciu „siedzącemu w Wiślech” przyjęcie chrztu, by nie musiał być do niego zmuszony na obcej ziemi. Przyjęcie chrztu przez księcia Wiślan, których plemię w drugiej połowie IX w. weszło w skład Państwa Polskiego, według autora dokumentu miało zapoczątkować istnienie chrześcijańskiego narodu polskiego⁹.

Charakterystyczną cechą tekstu głównego są stosunkowo częste, długie i zawile zdania, niekiedy z błędami językowymi. Autor, przeor Piotr Wilhelm, sformułował dokument w 1. osobie liczby mnogiej, zwracając się w imieniu krakowskich dominikanów. Podmiot zbiorowy przekonany jest o opiece Boga, który, karząc, dopuścił do pożaru, lecz okazał też wiele miłosierdzia: zapewnił fundusze na odbudowę, zgasił wątpliwości oraz powiększył swą chwałę w czci św. Jacka. Wilhelm nie wspomniał o pierwotnie

⁸ APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 398, s. 168. Za taką interpretacją przemawiać może fakt, że brudnopis dyplomu z 1863 r. znajduje się bezpośrednio po pierwowzorze dyplomu z 1858 r.

⁹ Świętowanie „tysiąclecia istnienia narodu” stanowi świadectwo procesu „nacionalizacji przeszłości”, charakterystycznego m.in. dla okresu kształtowania się świadomości narodowej wśród mieszkańców Europy Środkowo-Wschodniej. Na temat chryścianizacji Wiślan i roli św. Cyryla i Metodego w tym procesie zob. np. Gerard Labuda, *Studia nad początkami państwa polskiego*, t. 2, Poznań 1988, s. 83 i n.

koordynującej prace zabezpieczające i przygotowawcze Radzie do odbudowania kościołów zgorzałych w Krakowie, zaczynając opis odbudowy już od powstałego w 1851 r. komitetu, znanego również pod nazwą Dozoru kościoła Dominikanów. Nie została omówiona także historia prac prowadzonych w samym klasztorze, za wyjątkiem działalności Towarzystwa Naukowego Krakowskiego na krążankach. W trzecim rzędzie autografów strony recto figurują nazwiska krakowskich dominikanów, którzy zapewne złożyli je jako pierwsi. Co ciekawe, na dokumencie nie ma ani jednego podpisu członka Komitetu prokuracji świątyni.

W 1863 r. nad sklepieniem nawy głównej kościoła św. Trójcy (odbudowanym po zawaleniu się w kwietniu 1855 r.) pojawił się dach pokryty łupkiem. Ambroży Grabowski pisał przy tej okazji: „Ogromny to koszt, i nie pojmuję jak mu zakon dominikański podołać może... Pukają też z prośbą gdzie tylko można: w Galicji rząd austriacki pozwolił po wsiach zbierać składki, zgoła starają się o ile można, i daj im Panie Boże, aby do celu doszli”¹⁰. Krakowski dziennik „Czas” informował o niezwykłym wydarzeniu z 19 października 1863 r.:

Dziś odbyło się w kościele OO. Dominikanów nabożeństwo z okazji poświęcenia krzyża, który zatkniętym ma być na szczycie kościoła. W gałkę złożono akt spisany na pergaminie i opatrzony podpisami zaproszonych uczestników, a po południu umocowano ją na wieży kościelnej. Nie pominięto w tym akcie rocznicy tysiącletniej zaprowadzenia chrześcijaństwa w Polsce¹¹.

O uroczystości wzmiankował również kronikarz klasztorny br. Kazimierz Jucewicz, który, opisując okres posługi przeora o. Wilhelma, uznał zatknięcie krzyża na sygnaturce za zakończenie etapu pokrywania dachu łupkiem¹².

Dyplom memoratywny wspominał trwające właśnie powstanie styczniowe; powstać musiał zresztą w terminie bliskim dacie tajnego przejęcia władzy dyktatorskiej przez Romualda Traugutta (17 października 1863 r.). Od kwietnia do sierpnia 1863 r. z Krakowa wyruszyło kilka większych eks-

¹⁰ TPSP, Ambroży Grabowski, „Kronika domowa, rodzinna i osobista, niekiedy miejscowe zdarzenia obejmująca [grudzień 1861 – styczeń 1865]”, brak sygn., s. 463.

¹¹ *Kronika miejscowa i zagraniczna*, „Czas” 1863, nr 239, s. 3. Gazeta wspomina o podpisach „zaproszonych uczestników”, jednak autografy uczniów gimnazjum czy służącego wskazują na to, że do pozostawienia na dyplomie swojego nazwiska zostali zaproszeni także spontanicznie przybyli wierni.

¹² APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 201.

pedycji ochotników, które przedostały się do Królestwa Polskiego; później starano się głównie dostarczać amunicję i broń dla walczących rodaków. Wśród składających podpis na dokumencie jest niezidentyfikowany bliżej porucznik Szczęsny Wisniewski (Wiśniewski), być może uciekinier z Królestwa Polskiego. Analiza faktów z życia innych uczestników dominikańskiej uroczystości sprawia jednak, że krąg osób zaangażowanych w powstanie w sposób czynny bądź „bierny” należy powiększyć o kilka innych nazwisk, np. o Dominika Majera, Antoniego Kłobukowskiego czy Adama Stattlera. Wśród składających podpis było także przynajmniej trzech powstańców listopadowych oraz przynajmniej dwóch powstańców krakowskich. W obu zrywach uczestniczył Antoni Wolski, który w 1831 r. uciekł z Kongresówki i w obawie przed prześladowaniami w 1836 r. zmienił imię i nazwisko, nazywając się odtąd Wincentym Kołodziejskim¹³. Mistrz ciesielski zamieścił

¹³ Wincenty Kołodziejski (właśc. Antoni Wolski, 1806–1886) – mistrz ciesielski, starszy cechu ciesielskiego (1850–1881), a następnie członek wydziału jego starszyny (od 1881), radny miejski Krakowa. Uczestnik powstań: listopadowego i krakowskiego oraz członek krakowskiego Komitetu Narodowego w 1848 r. Pochodził z Mazowsza; w 1831 r. przedostał się do Krakowa, w 1836 r. przyjął nowe nazwisko, a następnie ukończył kurs budownictwa w Instytucie Technicznym. W 1838 r. został przyjęty do nauki sztuki ciesielskiej u Wacława Müllera; w 1844 r. zapisany na terminatora i zarazem wyzwolony na czeladnika pod warunkiem pracy u mistrza do końca roku. Tytuł majstra ciesielskiego uzyskał w 1845 r. Jego *Najnowszy projekt do Statutu Organicznego dla Stowarzyszenia Ciesielskiego w Krakowie do ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 r.* (Kraków 1862), przyjęty przez cech w 1863 r., stawiano jako wzór dla innych krakowskich zgromadzeń rękodzielniczych. Po pożarze Krakowa z 1850 r. uczestniczył w odbudowie kościoła franciszkanów, kościoła i konwentu dominikanów oraz 38 kamienic. Pracował m.in. przy pokrywaniu dachów klasztoru dominikanów (1851–1852), krużganków, kaplicy św. Jacka (1852) i nawy głównej kościoła św. Trójcy (1852, 1863), wykonywał roboty przy sygnaturce (1864) oraz stawiał rusztowania i buksztele. W 1858 r. złożył kilka ofiar pieniężnych na odbudowę świątyni. Jego nazwisko przestaje się pojawiać w księdze rachunkowej fabryki kościoła św. Trójcy od 1865 r. Do 1875 r. nadzorował i prowadził księgę wydatków odbudowy konwentu. Od 1858 r. wykonywał prace ciesielskie w kościele augustianów. Zob. ANK, Cechy murarzy, kamieniarzy, cieśli i studniarzy w Krakowie i Kazimierzu, sygn. 29/158/66, s. 3 i n., sygn. 29/158/67, s. 1, sygn. 29/158/69, s. 1, sygn. 29/158/73, k. 162r., 266v.; ANK, Archiwum OO. Augustianów w Krakowie, sygn. 29/501/478, s. 265; APPD, życiorys Wincentego Kołodziejskiego, brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 31, fol. 1v., sygn. Kr 32, s. 1v. i n., sygn. Kr 80, s. 3, 8, 12, 26–28, 30–34, 40–46, 49–53, 57–62, 66–71; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie: Kartografia, sygn. Kg 65, sygn. Kg 71; *Inseraty*, „Czas” 1862, nr 26, s. 4; Karol Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 17, Kraków 2000, s. 220; Janina Bieniarzówna, *Z dziejów liberalnego i konspiracyjnego Krakowa (1833–1848)*, Biblioteka Krakowska nr 106, Kraków 1948, s. 128 (przyp.

w gałce sygnaturki swój krótki życiorys, na którego końcu prosił Boga o wolność dla narodu polskiego wobec ówczesnego położenia politycznego¹⁴. Oprócz krótkiej autobiografii na wiezyczce złożone zostały także egzemplarze powstańczego tygodnika „Wolność” (z 26 sierpnia 1863 r.) oraz wspierającego walki w Królestwie Polskim krakowskiego pisma politycznego „Kronika” (z 12 października 1863 r.)¹⁵. Nie jest więc wykluczone, że uroczystość w dominikańskiej świątyni posiadała nie tylko religijny, lecz także patriotyczny charakter.

Dyplom memoratywny z gałki sygnaturki kościoła św. Trójcy stanowi ciekawą pamiątkę z okresu odbudowy części Krakowa po największej klęsce żywiołowej w jego XIX-wiecznych dziejach. Dzięki niemu możemy poznać, jaki obraz pożaru i restauracji świątyni pragnęli przekazać przyszłym pokoleniom sami dominikanie, a następnie zestawzić go z treścią innych

10); Juliusz Demel, *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1846–1853*, Biblioteka Krakowska nr 107, Kraków 1951, s. 223–224 (przyp. 24), 231–232, 286 (przyp. 133); idem, *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1853–1866*, Biblioteka Krakowska nr 112, Wrocław 1958, s. 27–28, 640 (przyp. 78); Marian Żychowski, *Rok 1846 w Rzeczypospolitej Krakowskiej i Galicji*, Warszawa 1956, s. 244; Urszula Bęczkowska, *Karol Kremer i Krakowski Urząd Budownictwa w latach 1837–1860*, *Ars Vetus et Nova*, t. 31, Kraków 2010, s. 323, 325–326, 358–380, 389 (przyp. 867), 462.

¹⁴ APPD, życiorys Wincentego Kołodziejskiego, brak sygn.

¹⁵ Z gałki sygnaturki wyjęte i przekazane do APPD (brak sygn.) zostały ponadto: odręczny spis monet z datą 20 października 1863 r. [*sic!*] oraz druk opisujący odnalezienie grobu Leszka Czarnego w czasie kładzenia posadzki w kościele św. Trójcy w Krakowie 6 czerwca 1856 r. i powtórny pogrzeb księcia 31 sierpnia 1857 r. (treść dokumentu opublikowano m.in. w: *Korespondencya Czasu*, „Czas” 1857, nr 199, s. 2). Z gałki sygnatury wyjęto, a następnie włożono do nowej „kapsuły czasu” (umieszczonej w tym samym miejscu 20 grudnia 2012 r.): ponad 30 srebrnych i miedzianych monet z metalowym pojemnikiem, w którym je przechowywano; 4 medaliki z połowy XIX w. z wyobrażeniami Tronu Łaski, Matki Bożej i św. Jacka; niewielką kartę z odręcznym zapisem: „Szczęsny Wisniewski porucznik wojsk powstańczych polskich dnia 23 października 1863 r. [*sic!*]”; trzy broszury: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1862 conscriptus* [na okładce tytuł: *Directorium Officii Divini Juxta ritum Sacri Ordinis Praedicatorum pro Polona Provincia S. Hyacinthi C. in. Annum 1862*], Warszawa 1862 (z dopiskiem na okładce: „1863 19 października”); Wincenty Kołodziejski, *Najnowszy projekt do Statutu Organicznego dla Stowarzyszenia Ciesielskiego w Krakowie do ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 r.*, Kraków 1862; Józef Mączyński, *Wiadomość historyczna o cudownym obrazie N. Maryi P. Różańca Świętego w kościele OO. Dominikanów w Krakowie*, Kraków 1863 (z dopiskiem na okładce: „Staraniem ks. Ludwika Sroczyńskiego drukowano”).

materiałów źródłowych. Szczególnie cenne są podpisy pod tekstem głównym, których autorami są ludzie z odmiennych grup i warstw społecznych, różnego wieku i profesji. Autografy kapłanów, ziemian, intelektualistów i urzędników państwowych widnieją obok podpisów rzemieślników, robotników, kościelnego, służącego, uczniów gimnazjum i kilkuletnich dzieci; wyrażają tym samym uniwersalne pragnienie człowieka pozostawienia po sobie materialnego śladu.

Edycja krytyczna została przygotowana zasadniczo w oparciu o *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku* Ireneusza Ihnatowicza¹⁶, przy równoczesnym uwzględnieniu specyfiki dokumentu. W przypadku XIX-wiecznych dominikanów oraz majstrów pracujących w ramach odbudowy konwentu i kościoła św. Trójcy, biogramy w przypisach rzeczowych zostały poszerzone w stosunku do notek dotyczących innych wspomnianych postaci. Rozszerzenie to miało na celu dokładniejsze przedstawienie – jak dotąd najczęściej nieopracowanych – życiorysów tychże osób oraz omówienie ich roli w podnoszeniu zabudowań z ruin. W przypadku braku identyfikacji świadków uroczystości, którzy złożyli swój autograf na dyplomie, zrezygnowano z informowania o tym w przypisie rzeczowym.

TEKST ŹRÓDŁOWY¹⁷

[r.]^aW IMIĘ TRÓJCY PRZENAJŚWIĘTSZEJ,
a z wezwaniem
NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY I ŚWIĘTYCH
NASZEGO DOMINIKAŃSKIEGO ZAKONU.^a

Zakładamy dziś po odprawionej Mszy Św. krzyż na sygnaturze kościoła naszego, przekazując pismem niniejszym odległym czasom pamięć owej chwili, tym dla nas pocieszającej, że za łaską Bożą i pomocą ludzką zdołaliśmy wnieść spaloną świątynię do tego znów szczytu, na którym krzyż Pański góruje.

^{a-a} *Szczegółowy opis zewnętrzny inwokacji zob. we wstępie*

¹⁶ „*Studia Źródłoznawcze. Commentationes*” 1962, t. 7, s. 99–124.

¹⁷ APPD, brak sygn.

Pisząc niniejszy dokument, przytoczyć się godzi ostatnie dzieje kościoła naszego, skoro czasy te pozostaną szczególnie ważnymi dla konwentu, bo przypominają zarówno chwile dopustu, jak i miłosierdzia Pańskiego nad tym domem Bożym.

Kiedy pożar w r. 1850 w dniu 18 lipca pochłonął połowę prawie miasta i cztery kościoły, wtedy i nasza świątynia doszczętnie wraz z klasztorem spłonęła. Zabytki i pamiątki historyczne, te pomniki sławy narodu i dowody zasług dominikańskiego zakonu w ojczyźnie, w gruzach się zagrzebły¹⁸. W trzy tygodnie po tym nieszczęściu, gwałtowny wiatr zachodni zwałił wysoką facjatę¹⁹, a ta lecąc, zburzyła sklepienie i strzaskała przepalone słupy. Tak dokonano się zupełne zniszczenie. Niepodobna było pozwolić na upadek świątyni, która przez sześć stuleci była przybytkiem wiary św., a zawarła w sobie pamiątki łączące jej wspomnienia z kilkoma wiekami dziejów Kościoła i narodu naszego. Dość na okazanie znaczenia tej świątyni napominać²⁰ imiona: Leszków obu²¹, św. Jacka²², bł. Iwona Odrowąza²³,

¹⁸ Zagrzebły – zostały zasypane.

¹⁹ Facjatę – fasadę.

²⁰ Napominać – wspomnieć.

²¹ Leszek Biały (1184/1185–1227) – książę sandomierski (od 1194), krakowski (1194–1198 i od 1202). Sprzyjał dominikanom, którzy za jego panowania jako księcia krakowskiego przybyli do Krakowa oraz Sandomierza. Jego przyjacielem i doradcą był św. Jacek Odrowąż. Został pochowany w katedrze na Wawelu. Zob. Jerzy Wyrozumski, *Leszek Biały*, [w:] PSB, t. 17, Wrocław 1972, s. 155–157.

Leszek Czarny (ok. 1241–1288) – książę sieradzki (od 1261), łączycki (od 1267), kujawski (1273–1278), krakowski i sandomierski (od 1279), dobrodziej krakowskiego konwentu dominikanów. Został pochowany pod posadzką prezbiterium kościoła św. Trójcy w Krakowie. Zob. Józef Mitkowski, *Leszek Czarny*, [w:] PSB, t. 17, Wrocław 1972, s. 157–159; Krzysztof Rafał Prokop, *Odkrycie grobu księcia Leszka Czarnego w krakowskim kościele Dominikanów w roku 1856*, „Rocznik Krakowski” 2005, t. 71, s. 115–123.

²² Jacek Odrowąż (ok. 1200–1257) – pierwszy polski dominikanin, święty Kościoła katolickiego, jeden z głównych patronów Krakowa i patron Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego. Stał na czele pierwszych dominikanów przybyłych do Krakowa w 1221 r. Został pochowany w kościele św. Trójcy w Krakowie. Zob. Tadeusz Manteuffel, *Jacek*, [w:] PSB, t. 10, Wrocław 1962–1964, s. 263–264; *Bibliografia piśmiennictwa o świętym Jacku Odrowązu*, oprac. Małgorzata Habuda, Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 11, Kraków 2013.

²³ Iwo Odrowąż (ok. 1170/1180–1229) – kanclerz księcia Leszka Białego (1206–1218), od 1218 r. biskup krakowski, krewny św. Jacka. W 1220 r. poprosił św. Dominika Guzmána o przysłanie Braci Kaznodziejów do Polski, co nastąpiło rok później, oraz osadził ich przy dotychczasowym kościele parafialnym św. Trójcy w Krakowie. Zmarł w Modenie we Włoszech; jego szczątki w 1237 r. sprowadzono do Krakowa i pochowano w kościele św. Trójcy. Do XIX w. cieszył się lokalnym kultem jako błogosławiony. Zob. Roman Gródecki, *Iwo (Iwan lub Jan) Odrowąż*, [w:] PSB, t. 10, Wrocław 1962–1964, s. 187–192; Krzysztof J. Czyżewski, Marek Walczak, *Fundator i patron klasztoru – ikonografia biskupa Iwona Odrowąza w kręgu krakowskich dominikanów*, [w:] *Sztuka w kręgu krakowskich dominikanów*, red. Anna Markiewicz, Marcin Szyma, Marek Walczak, Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 13, Kraków 2013, s. 127–146.

świętobliwego Stanisława Kokoszki²⁴, Seweryna Lubomlczyka²⁵, Abrahama Bzowskiego²⁶, Melchiora Mościckiego²⁷, Fabiana Bierkowskiego²⁸, Dollabelli²⁹, Ciszowskiego³⁰ i innych tyłu. Dość powiedzieć, że ile się grobów przez pożar i ruinę otwarło, tyle kości świętych lub zasłużonych w [t]rumnach się znalazło.

Więc nie brakło mężów dobrej woli, którzy poparli usiłowania przewielebnego o. Mansweta Muthwila³¹ Sacrae Theologiae Licentiaty, ówczesnego przeora. Ci zawiązali s[i]ę

²⁴ Stanisław Kokoszka (?–1499/1510/1532?) – dominikanin, kaznodzieja i mistyk, zwany błogosławionym. Słynął z surowego życia pełnego umartwień, wyrazistych kazań oraz objawień. Został pochowany pod posadzką południowo-wschodniej części krużganków klasztoru krakowskiego. Zob. *Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny*, t. 2, red. Romuald Gustaw, Poznań 1972, s. 671; Dobrosława Horzela, *Późnogotycka figura Chrystusa Ukrzyżowanego w krakowskim klasztorze dominikanów: krucyfiks świętobliwego Stanisława Kokoszki?*, [w:] *Sztuka w kręgu...*, s. 511–526.

²⁵ Seweryn Lubomlczyk (z Lubomla, 1532–1612) – dominikanin, teolog polemista, kaznodzieja, historyk, hagiograf, przeor klasztoru w Lublinie (od 1602). Prowadził proces kanonizacyjny św. Jacka (1589–1594) oraz zbudował kaplicę ku jego czci w kościele św. Trójcy w Krakowie (1581–1583). Został pochowany pod posadzką południowo-wschodniej części krużganków klasztoru krakowskiego. Zob. Robert Świętochowski, *Lubomlczyk Seweryn z Lubomla*, [w:] PSB, t. 18, Wrocław 1973, s. 69–70.

²⁶ Abraham (Stanisław) Bzowski (1567–1637) – dominikanin, teolog polemista, kaznodzieja, hagiograf, historyk Kościoła, przeor klasztoru w Warszawie (1603–1606) i Wrocławiu (1606–1609), komisarz generalny Śląska i wikariusz generalny zakonu w Polsce (1606–1609), dobrodziej konwentu krakowskiego. Pozostawił po sobie m.in. życiorys św. Jacka (*Propago divi Hyacinthi...*). Został pochowany w Rzymie w konwencie dominikanów przy kościele Santa Maria sopra Minerva. Zob. Maria Dynowska, *Bzowski Stanisław*, [w:] PSB, t. 3, Kraków 1937, s. 186–188; Józef Pater, *Życie i twórczość Abrahama Bzowskiego O.P. (1567–1637)*, „Nasza Przeszłość” 1979, t. 51, s. 55–87.

²⁷ Melchior Mościcki (z Mościsk, ok. 1511–1591) – dominikanin, kaznodzieja, inkwizytor, przeor klasztoru we Lwowie (od 1549), kilkakrotny prowincjał Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego (1558–1565, 1565–1586). Został pochowany pod posadzką krużganków klasztoru krakowskiego. Zob. Robert Świętochowski, *Melchior z Mościsk*, [w:] PSB, t. 20, Wrocław 1975, s. 404–405.

²⁸ Fabian (Adam) Birkowski (Bierkowski, 1566–1636) – dominikanin, kaznodzieja, hagiograf i teolog, przeor klasztoru w Krakowie (od 1634). Został pochowany w kościele św. Trójcy w Krakowie. Zob. Maria Dynowska, *Birkowski Fabjan*, [w:] PSB, t. 2, Kraków 1936, s. 104–105.

²⁹ Tomasz Dolabella (ok. 1570–1650) – włoski malarz manierysta, nadworny artysta królów polskich. Jego dziełem jest kilkanaście obrazów w krakowskim kościele i klasztorze dominikanów. Został pochowany w kaplicy Jezusa Ukrzyżowanego w kościele św. Trójcy w Krakowie. Zob. Juliusz Starzyński, *Dolabella Tomasz*, [w:] PSB, t. 5, Kraków 1939–1946, s. 284–285; Jerzy Żmudziński, „Opus vitae” *Tomasza Dolabelli w krakowskim kościele i klasztorze Dominikanów*, [w:] *Sztuka w kręgu...*, s. 691–702.

³⁰ Kazimierz Cisowski (1661–1726) – dominikanin konwers, malarz. Namalował kilkanaście obrazów dla konwentu dominikanów w Krakowie oraz odnowił i przemaalował płótna T. Dolabelli. Galeria jego dzieł do pożaru z 1850 r. znajdowała się w kaplicy Ligęzów w kościele św. Trójcy. Zob. Robert Świętochowski, *Cisowski Kazimierz OP*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 3, red. Romuald Łukaszyk, Ludomir Bieńkowski, Feliks Gryglewicz, Lublin 1979, kol. 497.

³¹ Manswet/Mansuet (Ludwik) Muthwill (Muthwil, 1807–1875) – dominikanin, dwukrotny przeor (1850–1853, 1853–1856), a następnie prokurator (1856–1875) klasztoru w Krakowie, licencjat św. teologii. Profesję wieczystą złożył w 1831 lub 1832 r. w Krakowie, wyświęcony został w 1834 lub 1835 r. W latach 40. XIX w. był magistrem nowicjuszy w Krakowie. W czasie pożaru klasztoru bez-

w komitet złożony z ks. kanonika katedry krakowskiej Jana Scipiona³², ks. Waleryana Serwatowskiego³³ (dziś administratora kolegiaty Wszystkich Świętych przy kościele św. Piotra), śp. Karola Kremera³⁴ dyrektora budownictwa, dr. Teofila Żebrawskiego³⁵ architek-

skutecznie próbował ocalić część palącego się księgozbioru biblioteki, a już po nim przez pewien czas mieszkał sam w ruinach konwentu, strzegąc zgłiszczy. Jako przeor dążył do odbudowy świątyni i klasztoru, sprzeciwiając się propozycjom opuszczenia ruin przez dominikanów. Prawdopodobnie ze względu na problemy finansowe konwentu zdecydował się na zakup tańszych materiałów o gorszej jakości, co doprowadziło do katastrofy budowlanej w kościele św. Trójcy w kwietniu 1855 r. Jako prokurator (syndyk) klasztoru kwestował na rzecz odbudowy oraz dozorował prace fabryki kościelnej i folwarku na Prądniku Czerwonym, podnosząc jego wydajność; ponadto doprowadził do odbudowania dachów klasztornych i wzniesienia nowych kamienic. W konwencie krakowskim pełnił także posługi m.in. kantora, spowiednika, egzaminatora aspirantów do zakonu oraz członka rady klasztoru. Popierał wprowadzenie ścisłej obserwacji (1867). W 1859 r. przez kilka miesięcy przebywał w klasztorze dominikanów w Poznaniu. W 1867 r. współbracia w uznaniu zasług nadali mu tytuł seniora konwentu. Zob. APPD, Archiwum Prowincji św. Jacka w Królestwie Galicji i Lodomerii, sygn. Pg 132, kk. nlb.; APPD, Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S48/66, nr 34; APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Muthwill Mansuetus (Muthwill, Muthwil), 15 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 20r, sygn. Kr 43, s. 1–3, 13, sygn. Kr 907, s. 200, 290–291; Biblioteka Kolegium Filozoficzno-Teologicznego Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, Cyryl Markiewicz, „Moje wspomnienia z życia zakonnego R. 1893–1947”, [Święta Anna 1957], sygn. 31274, s. 12; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1834–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1850–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1875; Mansuet Muthwill, *List do dobrodziejów krakowskich dominikanów*, „Czas” 1852, nr 171, s. 4; Marian Pavoni, *Odpowiedź oo. dominikanów krakowskich na zarzuty, które p. Stanisław Tomkowicz w feljetonie „Czasu” pod dniem 6 lutego 1887 r. umieścił pod tytułem: Nieco o zabytkach krakowskich, ich miłośnikach i ich niszczycielach*, Kraków 1887, s. 27–28; *Katalog zabytków sztuki...*, s. 162; U. Bęczkowska, *Karol Kremer...*, s. 370–372, 377.

³² Jan Scipio del Campo (1801–1890) – ksiądz kanonik kapituły krakowskiej, jej dziekan (1880–1885) i kustosz (1885–1890), senator Rzeczypospolitej Krakowskiej (1835–1838). Zob. Karolina Grodziska, *Scipio (Scipio del Campo, Scypion) Jan Karol*, [w:] PSB, t. 36, Warszawa 1995–1996, s. 80–81.

³³ Walerian Serwatowski (1810–1891) – ksiądz, kanonik lubelski i krakowski, mansonarz przy krakowskim kościele Mariackim (1852–1861), administrator (1863–1864), a następnie dziekan kolegiaty oraz proboszcz parafii Wszystkich Świętych (1864–1891), radny miejski Krakowa (1875–1881), działacz społeczny i bibliista. Zob. Irena Homola-Skąpska, *Serwatowski Walerian*, [w:] PSB, t. 36, Warszawa 1995–1996, s. 336–339.

³⁴ Karol Kremer (1812–1860) – architekt i konserwator zabytków, od 1842 r. dyrektor Urzędu Budownictwa Wolnego Miasta Krakowa. Dokonał restauracji i neogotyckiej przebudowy wielu zabytków krakowskich. Od 1850 r. był członkiem Komitetu Pogorzeli oraz kierował odbudową kościoła franciszkanów (1850–1860). Miał też nadzorować prace w kościele dominikanów (1850–1854); w rzeczywistości nie brał czynnego udziału w odbudowie świątyni. Zob. Celina Bąk-Koczarska, *Kremer Karol Roman*, [w:] PSB, t. 15, Wrocław 1970, s. 270–272; U. Bęczkowska, *Karol Kremer...* (prace w kościele dominikanów: s. 358–380).

³⁵ Teofil Żebrawski (1800–1887) – matematyk, architekt, archeolog, bibliograf i geodeta. Uczestniczył w restauracji wielu zabytków krakowskich. Po pożarze z 1850 r. pracował przy odbudowie kościołów: dominikanów (1850–1872, od 1856 kierownik komitetu prokuracji) i franciszkanów. Dokonał restauracji kościoła św. Trójcy w formie neogotyckiej; m.in. stworzył projekt ołtarza

ta, Franciszka Paszkowskiego³⁶ (dziś prezesa Oddziału Archeologicznego w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, a wiceprezesa Towarzystwa Rolniczego Galicji Zachodniej), Kazimierza Rutkowskiego³⁷ i Franciszka Hahna³⁸ kupców i obywateli miasta Krakowa.

Światła rada i pomoc tego komitetu wspierała gorliwość ojca przeora. Nakryto wtedy dachem kościół cały – zaś przepalone i zrysovane kamienne filary zastąpiono ceglany. Robotę murarską prowadził wtedy Jan Zieliński³⁹, zaś ciesielską Wincenty Kołodziejski. Fundusz dostarczyła cudowna Opatrzność, drogą składek i ofiar pobożnych. Ojciec przeor jeździł za jałmużną do Wielkopolski, Starych Prus⁴⁰, Szlązka, a nawet w obczyznę. Gdy się zajęto urządzeniem rusztowania pod murowanie sklepienia, zawaliły się filary po usunięciu podpór i znów dnia 10 IV 1855 r. gruzy zasłuły⁴¹ kościół. Zmarniała praca – zniszczyło się wszystko, co ogień ocalił. Stało się to za przełożenia o. Mansweta, a za prowincjalstwa o. Szymona Gawarskiego⁴².

głównego, który nie został zrealizowany, kierował odbudową kaplicy Zbawiciela (Przeddzieckich), do której zaprojektował ołtarz, oraz brał udział w pracach nad odtworzeniem krypty pod ołtarzem głównym. Zob. *Żebrawski Teofil*, [w:] *Encyklopedia Krakowa*, red. Antoni Henryk Stachowski, Warszawa 2000, s. 1103; Maria Borowiejska-Birkenmajerowa, *Serce Polski. Zabytki i świadomość narodowa*, Kraków 1991, s. 82–85, 88–90; Tomasz Szybisty, *Niezachowany witraż projektu Juliusa Hübnera w krakowskim kościele Dominikanów*, „Rocznik Krakowski” 2010, t. 76, s. 95–108.

³⁶ Franciszek Paszkowski (1818–1883) – malarz, ziemianin, poseł na Sejm Krajowy (1861–1883), działacz gospodarczy, od 1861 r. przewodniczący Oddziału Archeologii i Sztuk Pięknych Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Jako członek Komisji Restauracji Pomników (od 1850) nadzorował odnowienie 12 pomników nagrobnych na kruzgankach konwentu św. Trójcy. Na rzecz odbudowy krakowskich kościołów zniszczonych w pożarze z 1850 r. wydał rycinę „Święci Jacek i Salomea na tle Wawelu”. Zob. Irena Homola, *Paszkowski Franciszek*, [w:] PSB, t. 25, Wrocław 1980, s. 292–294.

³⁷ Kazimierz Rutkowski (1792–1864) – kupiec, radny miejski Krakowa (od 1848). Prowadził handel nasionami w kramach żelaznych na Rynku Głównym. Zob. Józef Wawel-Louis, *Urywki z dziejów i życia mieszkańców Krakowa*, Biblioteka Krakowska nr 117, Kraków 1977, s. 98, 272.

³⁸ Franciszek Hahn (1781–1861) – kupiec, współwłaściciel sklepu z towarami żelaznymi w Rynku Głównym, poseł do Sejmu Rzeczypospolitej Krakowskiej (1841), król Krakowskiego Bractwa Kurkowego (1842). Zob. *Hahn Franciszek*, [w:] *Encyklopedia Krakowa*, s. 274.

³⁹ Jan Zieliński – majster murarski. Jego nazwisko pojawia się w księdze rozchodów na odbudowę kościoła św. Trójcy w Krakowie w latach 1851–1855. Wykonywał m.in. roboty nad kapitułarzem, zakrystią i przy bibliotece, przy rozbieraniu spalonego prioratu (1851), przy fundamentach planowanej wieży, w kościele i na kruzgankach (1852) oraz w prezbiterium świątyni (1854). Pracował ponadto przy odbudowie kamienic dominikańskich (od co najmniej 1852 do przynajmniej 1854). W 1859 r. zarząd czeladzi murarskiej i kamieniarskiej zarzucił mu wykorzystywanie czeladników do swoich prac bez poinformowania go o tym fakcie. Zob. ANK, Cechy murarzy, kamieniarzy, cieśli i studniarzy w Krakowie i Kazimierzu, sygn. 29/158/77, s. 139–141; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 31, fol. 1v. i n., sygn. Kr 32, s. 1v. i n.

⁴⁰ Stare Prusy – dawne Prusy Królewskie.

⁴¹ Zasłuły – w gwarze śląskiej: zasypały.

⁴² W 1855 r. prowincjałem polskich dominikanów był o. Innocenty Szeliga (1852–1858), a nie o. Gawarski. Szymon Gawarski (czasem błędnie określany jako Gaworski, 1805–1893) – dominikanin, dwukrotny prowincjał Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego (1849–1852, 1860–1863), przeor klasztoru w Sandomierzu (1847–1849), dwukrotny przeor (1853–1856, 1856–1859) i pod-

Po uprzątnięciu wielkim kosztem gruzów i zwalisk, gdy zdawało się, że już wyczerpnięta cierpliwość ludzka, a w ciężkich czasach niepodobnym będzie wziąć się znów do dz[ieła] od fundamentów prawie, sam Bóg zgasił zwątpienie, a tyle wiary zapalił w sercach dobrych ludzi, że oto w r. 1856 zawiązał się nowy komitet i fabrykę podjęto. W skład owej prokuratorii budowy wchodzi: Paweł Popiel⁴³, ksiązę Jerzy Lubomierski⁴⁴, hr. Adam Potocki⁴⁵, hr. Edward Stadnicki⁴⁶, hr. Piotr Moszyński⁴⁷, Andrzej Seidler⁴⁸ burmistrz Krakowa, Wincenty Kirchmayer⁴⁹, Franciszek Paszkowski, Kazimierz Rutkowski i przeorowie, z ko-

przeor klasztoru w Lublinie (1859–1860), magister św. teologii. Profesję wieczystą złożył w Lublinie w 1826 r. Prawdopodobnie mieszkał kolejno w Lublinie, Janowie Podlaskim, Warszawie, Lublinie (wykładowca filozofii i teologii), Warszawie (m.in. magister studentów, magister nowicjuszy w latach 1839–1842, regens studiów), Sandomierzu (magister i instruktor braci, prokurator, wikariusz konwentu, przeor), Lublinie (prowincjał, przeor, subprzeor), a od 1886 r. w Gidlach. W 1859 r. przebywał także w Krakowie. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Gawarski Simon, 10 fiszek nlb.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 256; APPD, Gidle, klasztor ojców dominikanów, sygn. Gi 42, s. 141, 151; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1826, 1828–1830, 1834–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1850–1864, 1869; S[tanisław] O[strołęcki], *Kościół i klasztor po-dominikański w Lublinie*, Warszawa 1902, s. 22, 28–29; *Katalog zabytków sztuki...*, s. 162.

⁴³ Paweł Popiel (1807–1892) – publicysta i polityk konserwatywny, prawnik, konserwator zabytków na okręg krakowski (1853–1873), poseł na Sejm Krajowy (1874–1881), radny miejski (1848–1853) i honorowy obywatel Krakowa (1890). Pozostawił po sobie *Pamiętniki*, w których wspominał wielki pożar Krakowa w 1850 r. i prace w świątyni dominikańskiej do 1857 r. Zob. Stefan Kieniewicz, *Popiel (Chościak Popiel) Paweł*, [w:] PSB, t. 27, Wrocław 1983, s. 568–572.

⁴⁴ Jerzy Henryk Lubomirski (1817–1872) – polityk konserwatywny, działacz społeczno-oświatowy w Galicji, kurator literacki Ossolineum we Lwowie (1847–1851 i od 1869), poseł do Sejmu Krajowego (od 1861) i członek wiedeńskiej Rady Państwa. W 1854 r. przeznaczył fundusze na budowę nowej, pokrytej blachą kopuły kaplicy Lubomirskich w kościele św. Trójcy w Krakowie. Zob. Marian Tyrowicz, *Lubomirski Jerzy Henryk*, [w:] PSB, t. 18, Wrocław 1973, s. 25–26.

⁴⁵ Adam Potocki (1822–1872) – polityk konserwatywny i działacz społeczny, przywódca stronnictwa „stańczyków”, poseł do parlamentu w Wiedniu (1848), galicyjskiego Sejmu Krajowego i austriackiej Rady Państwa (1861–1869), radny miejski (od 1867) i honorowy obywatel Krakowa (1861). Zob. Stefan Kieniewicz, *Potocki Adam*, [w:] PSB, t. 27, Wrocław 1983, s. 750–755.

⁴⁶ Edward Stadnicki (1817–1902) – ziemianin, członek Sejmu Stanowego (od 1842), poseł do Sejmu Krajowego (1877–1882), dożywotni członek Izby Panów austriackiej Rady Państwa (od 1881). Zob. Elżbieta Orman-Michta, *Stadnicki Edward Maria Adolf*, [w:] PSB, t. 41, Warszawa 2002, s. 379–380.

⁴⁷ Piotr Moszyński (1800–1879) – działacz polityczny i społeczny, filantrop i kolekcjoner, marszałek szlachty guberni wotyńskiej (1823–1826), radny miejski Krakowa, wolnomularz. Z jego funduszu zbudowano nowe schody do kaplicy św. Jacka w kościele św. Trójcy w Krakowie. Zob. APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 43, s. 19; Bolesław Łopuszański, *Moszyński Piotr Stanisław Wojciech Alojzy*, [w:] PSB, t. 22, Wrocław 1977, s. 129–132.

⁴⁸ Andrzej Seidler-Wiślański (1812–1895) – urzędnik austriacki, prezydent (1856–1866) i honorowy obywatel Krakowa (1858), poseł na Sejm Krajowy (1861–1869), starosta przemyski (1870–1879). Zob. Irena Homola-Skańska, *Seidler (Seidler-Wiślański) Andrzej*, [w:] PSB, t. 36, Warszawa 1995–1996, s. 171–172.

⁴⁹ Wincenty Kirchmayer (Kirchmajer, 1791–1857) – bankier, reprezentant na Sejm Rzeczypospolitej Krakowskiej (1827), pierwszy prezes Krakowskiej Izby Przemysłowo-Handlowej (1850–1857),

lei czasu najpierw ks. Fabian Webelun⁵⁰ Sacrae Theologiae Licentiat, następnie ks. Piotr Wilhelm predyktor generalny⁵¹. Dr Teofil Żebrawski architekt prowadzi fabrykę, pod jego kierunkiem są majstrowie: ciesielski Wincenty Kołodziejcki, murarski Jan Ertel⁵² i pod-

radny miejski Krakowa (od 1853), wolnomularz. Po pożarze w 1850 r. współtworzył Komitet Pogorzeli, w którym pełnił funkcję wiceprezesa. Zob. Celina Bąk, *Kirchmayer (Kirchmajer) Wincenty Antoni*, [w:] PSB, t. 12, Wrocław 1966–1967, s. 470–471.

⁵⁰ Fabian (Jan) Webelun (właśc. Wabałunas, 1824–1875) – dominikanin, Litwin, dwukrotny przeor klasztoru w Krakowie (1856–1859, 1865–1868), przeor klasztorów w Jarosławiu (1870–1873) i Żółkwi (1873–1875), lektor św. teologii. Profesję wieczystą złożył w 1845 r. w Warszawie, wyświęcony został w 1848 r. Początkowo przebywał w klasztorach w Warszawie, Gidlach (kaznodzieja) i ponownie w Warszawie (hebdomadariusz). W Krakowie zamieszkał w 1851 r. W czasie pierwszej kadencji swego przeorstwa poczynił wiele starań na rzecz odbudowy konwentu po pożarze z 1850 r., m.in. prosił o pomoc materialną magnatów oraz sprowadził kamień z Barwałdu na nowe filary kościoła; ponadto zorganizował tygodniowe obchody z okazji 600-lecia śmierci św. Jacka (1857). Po zakończeniu pierwszej kadencji posługi przeora przebywał krótko w Sandomierzu (subprzeor, magister kleryków) i Gidlach (wykładowca teologii moralnej). Do Krakowa powrócił w 1861 r. i objął oficjum magistra studentów; w czasie jego drugiej kadencji jako przeora włączono klasztor krakowski do prowincji galicyjskiej (1865), odbudowano gmach biblioteki, przekazany na pomieszczenie Gimnazjum św. Jacka (1866) oraz wprowadzono ścisłą obserwację (1867). W konwencie krakowskim pełnił także oficja definitora, spowiednika, wykładowcy teologii w Studium oraz magistra braci studentów. W 1864 r. współbracia wystosowali prośbę do Dyrekcji Policji o wystąpienie się dłań o obywatelstwo austriackie. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Webelun Fabianus, 27 fiszek nlb., brak sygn.; APPD,teczka personalna o. Fabiana Webeluna, brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 200–202, 291–293; APPD, Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S12/67a, k. 292; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1846–1848, 1850–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1867–1870, 1872–1875; Paweł Popiel, *Pamiętniki Pawła Popiela (1807–1892)*, Kraków 1927, s. 131; *Katalog zabytków sztuki...*, s. 162.

⁵¹ Predyktor generalny – kaznodzieja generalny; każdy konwent dominikański posiadał jednego.

⁵² Jan Ertel (1819–?) – majster murarski. Od 1836 r. był zapisany na 3 lata jako terminator u Franciszka Pireta. W 1849 r. starszyzna krakowskiego cechu murarzy i kamieniarzy odmówiła mu wyzwolenia, gdyż nie wykonał pracy mistrzowskiej (z powodu braku w tym czasie odpowiedniej roboty w mieście); ujęła się za nim Rada Miejska. W latach 50. XIX w. wynajmował lokal (tzw. gospodę) zarządowi czeladzi murarskiej i kamieniarskiej. W 1859 r. zarząd ten zarzucił mu wykorzystywanie czeladników do swoich prac bez poinformowania go o tym. Nazwisko majstra figuruje w latach 1858–1866 i 1869 w księdze rachunkowej fabryki kościoła św. Trójcy. Pracował m.in. przy fundamentach i filarach kościoła (1858), burzeniu zniszczonych murów (1859, 1864), fugowaniu ścian (1863), fasadzie i fundamentach planowanej wieży (1864), osadzeniu okien, tynkowaniu sklepień nawy bocznej (1865) i kaplicy św. Tomasza (1865), kładzeniu posadzki w kaplicy św. Józefa i ułożeniu marmurowych progów do trzech kaplic (1869). W 1861 r. uczestniczył w pracach nad budową Kramów Dominikańskich przy ul. Stolarskiej. Był wyznania ewangelicko-augsburskiego. Zob. ANK, Cechy murarzy, kamieniarzy, cieśli i studniarzy w Krakowie i Kazimierzu, sygn. 29/158/46, s. 230, sygn. 29/158/77, s. 71, 101–102, 105, 120, 128, 131, 139–141; Spis ludności miasta Krakowa z r. 1880, sygn. 29/87/12, s. 483; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 31, k. 1v., sygn. Kr 80, s. 3–4, 7–8, 12–14, 16–17, 26–33, 35, 39–46, 49–54, 57–61, 65–71, 74–76, 80, 89; J. Demel, *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1853–1866*, s. 223 (przyp. 24).

majstrzy Paweł Tuchalski⁵³, kamieniarski Adam Stattler⁵⁴, a obecnie sygnaturkę pokrywa majster kotlarski Łukasz Pichel⁵⁵.

⁵³ Paweł Tuchalski (1827–?) – podmajstrzy murarski. Pochodził z krakowskiej rodziny o tradycjach murarskich; profesją tą zaczął się zajmować już w wieku 13 lat. Od 1851 r. był zapisany na rok jako terminator u Jana Ertla. W latach 50. XIX w. został wyzwolony na czeladnika i stał się członkiem zarządu organizacji czeladników murarskich. W 1859 r. część towarzyszy zarzuciła mu egoizm i niedbałość w jej prowadzeniu i poprosiła starszego cechu murarskiego i kamieniarskiego o nakazanie Tuchalskiemu przedłożenia rachunków z czasów jego urzędowania. W latach 1861–1864, 1866–1867 i w 1872 r. figuruje w księdze rachunkowej fabryki kościoła św. Trójcy (określany najczęściej jako „Paweł podmajstrzy murarski”), gdzie chwali się go za pilną i dobrą robotę. Pracował m.in. nad wzniesieniem pierwszego pinakla na szczycie fasady świątyni (1864), tynkowaniem kościoła, osadzeniem okna w kaplicy św. Józefa, budową fundamentów pod wielki chór (1866), wzniesieniem mensy ołtarzowej w kaplicy św. Józefa i odbudową schodów prowadzących do kaplicy św. Jacka (1867). Zob. ANK, Cechy murarzy, kamieniarzy, cieśli i studniarzy w Krakowie i Kazimierzu, sygn. 29/158/60, k. nlb. (nr 52), sygn. 29/158/77, s. 97, 101, 121, 135–138; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 80, s. 39–43, 49, 55, 56, 58, 64–65, 67, 80–82, 86, 99.

⁵⁴ Adam Stattler (1835–1871) – krakowski kamieniarz, rzeźbiarz i malarz, syn Wojciecha Kornelewo Stattlera. Rzeźby uczył się w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie (1844–1856); później prowadził warsztat kamieniarski w Krakowie. W 1863 r. udawał się do Kongresówki w sprawach związanych prawdopodobnie z powstaniem styczniowym. Wykonał kamienny ołtarz do kościoła św. Marcina w Krzeszowicach oraz namalował portret niejakiego Majewskiego. Jego nazwisko figuruje w latach 1861–1864 w księdze rachunkowej fabryki kościoła św. Trójcy w Krakowie. W 1864 r. pracował m.in. przy odbudowie fasady świątyni, w tym przy stawianiu pinakli na jej szczycie i odkuwaniu trzech nowych oraz odnowieniu trzech ocalałych z pożaru herbów. W 1861 r. uczestniczył w pracach nad budową Kramów Dominikańskich przy ul. Stolarskiej. Zob. APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 31, k. 2v., sygn. Kr 77, s. 117, sygn. Kr 80, s. 39–45, 48, 50–55, 57–59, 61, 66–71; TPSP, Ambroży Grabowski, „Kronika domowa, rodzinna i osobista, niekiedy miejscowe zdarzenia obejmująca [grudzień 1861 – styczeń 1865]”, brak sygn., s. 473; TPSP, Ambroży Grabowski, „Kronika domowa, rodzinna, osobista i postronna: rok 1865 i następne”, brak sygn., s. 434; Juliusz Faustyn Cengler, *Przegląd rzeźbiarski*, [w:] *Jana Jaworskiego Kalendarz Polski Ilustrowany na rok zwyczajny 1867*, Warszawa 1867, s. 137; Jolanta Polanowska, *Stattler (Stattler-Stański) Wojciech Korneli*, [w:] PSB, t. 42, Warszawa 2003–2004, s. 587.

⁵⁵ Łukasz Pichel (ok. 1809–?) – majster kotlarski, starszy cechu kotlarzy krakowskich (1859–1866). Pochodził z krakowskiej rodziny o tradycjach kotlarskich. Był uczniem Andrzeja Szweigera, wyzwolonym na czeladnika hamerniczego w 1827 r. W 1847 r. bez powodzenia prosił krakowską Dyрекcję Policji o pozwolenie na wyrabianie naczyń kuchennych kutych z blachy żelaznej. Od 1853 r. czynił starania o uzyskanie tytułu majstra kotlarskiego; wtedy też zwolniono go z obowiązku wędrówki i wyznaczono mu wykonanie dzieła mistrzowskiego w warsztacie Kosowskiego, pod opieką tegoż oraz Karola Seiferta. Ostatecznie majstrem został jednak dopiero w 1857 r., zwolniony wyjątkowo z wykonania majstersztyku, głównie z racji wieku i posiadanego doświadczenia. W 1858 r. wyzwolił na czeladników swoich synów, Stefana i Władysława. W 1864 r. pracował przy kościele św. Trójcy, pokrywając sygnaturkę ołowiem i częściowo miedzią oraz wykonując robotę cynkową na dachach i fasadzie świątyni. Zob. ANK, Cechy kotlarzy, mosiężników i brązowników w Krakowie, sygn. 29/148/13, s. 191–192, sygn. 29/148/26, s. 76, 102–105, 112, 114–115, 119, 122, 135–136; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 80, s. 63, 66, 68–71.

Ojciec Św. Pius IX⁵⁶ na prośbę ks. Innocentego Szeligi⁵⁷ prowincjała, a za pośrednictwem ks. Alexandra Jandela⁵⁸ generała zakonu, własnoręcznym pismem z dnia 10 III 1857 r., odpustu lat siedem [udziela – M. S.] tym wiernym, którzy by dali jałmużnę na budowę naszego kościoła. Stało się to dobrodziejstwem przez zasługi św. Jacka i towarzyszy jego, których kości święte jeszcze z grobów przywalonych gruzami, przypominały się czasu tego nowego dobrodziejstwa, jakie nam za ich powodem Stolica Święta zesłała.

Pod błogosławieństwem więc Boga w Trójcy Św. jedyne i pod opieką św. św. zakonodawców naszych, wyciągnęliśmy znów rękę po jałmużnę. I ubodzy, i bogaci nie odepchnęli nas. Fabryka rozpoczęta w r. 1857 od podwalin prawie, dziś wieńczy się poświęceniem i założeniem krzyża, tego znaku zwycięstwa i zbawienia, a nadziei wszelkiej.

W owym roku 1857 odbyła się wielka uroczystość tygodniowa na pamiątkę sześćsetletniego jubileuszu św. Jacka, zaś Ojciec Św. (pod datą 24 marca tego roku) wydał breve pozwalające odpustu pełnego, dla powiększenia chwały Boga w czci św. Jacka, patrona naszego.

⁵⁶ Pius IX (właśc. Giovanni Maria Mastai, 1792–1878) – papież (1846–1878), błogosławiony Kościoła katolickiego. Zob. Zygmunt Zieliński, *Pius IX, Giovanni Maria Mastai, bł.*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 15, red. Edward Gigilewicz [i in.], Lublin 2011, kol. 753–756.

⁵⁷ Innocenty Szeliga (1819–1887) – dominikanin, dwukrotny prowincjał Polskiej Prowincji Zakonu Kaznodziejskiego (1852–1855, 1855–1858), przeor klasztoru w Lublinie (1848–1852) i Janowie Lubelskim (1860–1863), lektor św. teologii, autor kazań i broszur historycznych. Profesję wieczystą złożył w 1837 r. w Lublinie, gdzie też spędził zdecydowaną większość swego życia zakonnego. Przebywał kolejno w Janowie Podlaskim (kontynuacja studiów), Lublinie (magister nowicjuszy, wykładowca filozofii w klasztorze w Lublinie oraz teologii i innych nauk kościelnych w kolegium kanoników regularnych w Kraśniku, przeor, prowincjał), Janowie Lubelskim (przeor) i ponownie w Lublinie; przez ostatnie miesiące życia mieszkał w Gidlach (1886–1887). Doprowadził do rozpoczęcia prac i stanął na czele komitetu restauracji kościoła św. Stanisława w Lublinie (1852–1854). Wygłosił przemówienie w czasie otwarcia i poświęcenia odbudowanej kaplicy Przeddzieckich w kościele św. Trójcy w Krakowie 8 XII 1857 r. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Szeliga Innocentius, 13 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 256; APPD, Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S12/67b, k. 343; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1838–1839, 1841, 1844, 1846–1848, 1850–1864, 1869; [Innocenty] Szeliga, *Opatrzność czuwa nad nami*, „Czas” 1857, nr 190, s. 4; *Kronika miejscowa i zagraniczna*, „Czas” 1857, nr 282, s. 3; S. O[strołęcki], *Kościół i klasztor*, s. 22 i n.; Józef Sebastian Pelczar, *Zarys dziejów kaznodziejstwa w Polsce*, Kraków 1917, s. 435; K. Estreicher, *Bibliografia polska...*, t. 4, Kraków 1966, s. 442; T. Szybisty, *Niezachowany witraż...*, s. 107.

⁵⁸ Vincent (Alexandre) Jandel (1810–1872) – francuski dominikanin, wikariusz generalny (1850–1855), a następnie generał Zakonu Kaznodziejskiego (1855–1872), profesor teologii. Zasłużył się dogłębną reformą swego zakonu, polegającą na powrocie do regularnego życia zakonnego i przywróceniu dyscypliny po kryzysie, toczącym wspólnotę od końca XVIII w. W lipcu 1856 r. odwiedził Kraków i udzielił odpustu wszystkim niosącym pomoc w odbudowaniu kościoła św. Trójcy do drugiego pokolenia włącznie; ponownie przybył do miasta we wrześniu 1867 r. Zob. Marie-Humbert Vicaire, *Jandel (Vincent-Alexandre)*, [w:] *Catholicisme hier – aujourd’hui – demain. Encyclopédie*, t. 6, red. Guillaume Jacquemet, Paris 1967, kol. 310; William A. Hinnebusch, *Dominikanie – krótki zarys dziejów*, [w:] *Dominikanie. Szkice z dziejów zakonu*, red. Marcin A. Babraj, Poznań 1986, s. 240–248.

Obecnie prezbiterium stoi ukończone, tak że w nim nabożeństwo się odprawia; nawy boczne zasklepione, a kościół cały dachem nakryty. Kaplice św. Jacka i NMP Różańcowej gotowe są do pełnienia w nich służby Bożej; także oratorium, niegdyś Orlików, ozdobnie i kosztownie przez hr. Alexandra Przędzieckiego⁵⁹ odrestaurowane zostało. Towarzystwo Naukowe Krakowskie (a mianowicie wyznaczona z grona jego komisja restauracyjna) odnowiła w ciągu ostatnich lat 10 w kościele naszym i na kurytarzach⁶⁰ będące pomniki oraz obrazów wiele. Te pieczy, staraniu i opiece następców naszych oddajemy. Między owymi odnowionymi zabytkami nagrobek i grób króla Leszka Czarnego⁶¹, którego kości pochowaliśmy w r. 1857, dnia 31 sierpnia, co załączonym tu aktem do wiadomości czasów późniejszych dajemy.

Od chwili pożaru aż do pory obecnej rozporządziliśmy sumą około 100 000 zł reńskich, czyli 400 000 zł polskich, ze składek i ofiar wiernych powstała. Tak więcżąc krzyżem dzieło, co urosło z jałmużny, dalszy jego wzrost Opatrzności poruczamy; chwalcąc imię TRÓJCY Przenajświętszej, na wieki wieków amen.

Dokument niniejszy podpisujemy w Krakowie, Roku Pańskiego 1863, dnia 19 października, czasu powstania polskiego, a w jubileuszu tysiąclecia istnienia narodu.^a

Wilhelm Żurowski⁶² miejski blacher, ofiarował puszkę
Antoni Kieres⁶³ magister chirurgii i akuszerii, były urzędnik..., obywatel miasta

^a Po tym zdaniu zaczyna się pierwsza na stronie recto kolumna podpisów uczestników uroczystości

⁵⁹ Aleksander Przędziecki (Przędziecki, 1814–1871) – warszawski mediewista, literat i wydawca źródeł historycznych, m.in. dzieł Jana Długosza. Doprowadził do odbudowy kaplicy Zbawiciela (Orlików, zwanej odąd Przędzieckich) w kościele św. Trójcy z przeznaczeniem na mauzoleum jego matki Adelajdy z Olizarów Przędzieckiej 2° v. Dziekońskiej (1794–1848); koszty zostały jednak pokryte ze specjalnego funduszu, zgromadzonego przez kobietę. Spoczął pod posadzką kaplicy. Zob. Andrzej Biernacki, *Przędziecki Aleksander Narcyz Karol*, [w:] PSB, t. 29, Wrocław 1986, s. 45–51; T. Szybisty, *Niezachowany witraż...*, s. 95–108.

⁶⁰ Na kurytarzach – tu: na krużgankach.

⁶¹ W dobie zaborów Polacy niejednokrotnie określali księcia Leszka Czarnego mianem króla. Zob. np. *Kronika miejscowa i zagraniczna*, „Czas” 1857, nr 194, s. 3; Janina Kras, *Życie umysłowe w Krakowie w latach 1870–1914*, Cracoviana. Seria 2, Ludzie i Wydarzenia, Kraków 1977, s. 136 (Józef Łepkowski w liście do Józefa Ignacego Kraszewskiego).

⁶² Wilhelm Żurowski – majster blacharski, właściciel warsztatu blacharskiego, podstarszy (1843–1853), a następnie starszy (1853–1856) cechu blacharzy krakowskich. Od 1822 r. był zapisany na 4 lata jako terminator u Antoniego Zameckiego. W 1827 r. został wyzwolony na czeladnika, a po odbyciu wędrowki i wykonaniu majstersztyku uzyskał w 1834 r. tytuł majstra blacharskiego. W latach 1846–1850 praktykował u niego późniejszy blacharz i pułkownik w powstaniu styczniowym Marcin Borelowski Lelewel. Zob. ANK, Cechy blacharzy w Krakowie i Kleparzu, sygn. 29/129/8, s. 306–307, sygn. 29/129/10, s. 105–109, 132–134, 189–191, 205; Justyn Sokulski, *Borelowski Marcin Maciej (Lelewel)*, [w:] PSB, t. 2, Kraków 1936, s. 322.

⁶³ Antoni Kieres (1795–?) – magister chirurgii pochodzący z Chrzanowa, starszy cechu chirurgów krakowskich w latach 40. XIX w. (do 1848). Zob. ANK, Cechy chirurgów i cyrulików w Krakowie, Kazimierzu i Kleparzu, sygn. 29/131/36, s. 14–15, sygn. 29/131/37, s. 3, 27; *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1863*, Lwów [1863], s. 405.

Jan Zebrowski⁶⁴ obywatel^a

Aleksander Kryda⁶⁵ dr medycyny i docent Uniwersytetu Jagiellońskiego^b

ks. Piotr Wilhelm praedicator generalis⁶⁶, przeor konwentu

ks. Mansuet Muthwill Sacrae Theologiae prezentat⁶⁷

ks. frater Ludwik Sroczyński⁶⁸ kaznodzieja, prokurator, kwestor fabryki

ks. Alojzy Oboza⁶⁹ podprzeorzy

^a Po tym słowie zaczyna się druga na stronie recto kolumna podpisów uczestników uroczystości

^b Po tym słowie zaczyna się trzecia na stronie recto kolumna podpisów uczestników uroczystości

⁶⁴ Jan Żebrowski – mieszkaniec Krakowa, dobrodziej klasztoru dominikanów. Co najmniej od 1865 do 1868 r. zbierał jałmużny na odbudowę kościoła św. Trójcy. W 1866 r. figurował wśród osób, którym dominikanie udzielali koledę. Zob. APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 82, s. 2–3, 9, 15, sygn. Kr 92, s. 7.

⁶⁵ Aleksander Kryda (1827–1883) – doktor medycyny (1861), docent chemii lekarskiej UJ, jeden z pionierów toksykologii polskiej. Pracował na UJ jako asystent w katedrze chemii ogólnej na Wydziale Filozoficznym (1857–1862) oraz docent toksykologii sądowej i chemii policyjnej oraz patologicznej na Wydziale Lekarskim (1862–1873), gdzie prowadził wykłady (1863–1871). Ponadto był lekarzem zdrojowym w Ojcowie (1861–1863) i Szczawnicy (od 1863). Po 1861 r. zamierzał wstąpić do dominikanów, o czym świadczy jego dyplom doktorski w aktach kandydatów na zakonników w APPD, będący zapewne załącznikiem do niezachowanego podania o przyjęcie do zakonu. Zob. APPD, Archiwum Prowincji św. Jacka w Królestwie Galicji i Lodomerii, sygn. Pg 136, k. nlb.; *Kryda Aleksander*, [w:] Piotr Szarejko, *Słownik lekarzy polskich XIX wieku*, t. 5, Warszawa 2000, s. 234.

⁶⁶ Praedicator generalis (łac.) – kaznodzieja generalny.

⁶⁷ Prezentat – stopień naukowy pośredni pomiędzy licencjatem a magistrem św. teologii.

⁶⁸ Ludwik (Franciszek) Sroczyński (jako kleryk także Sroczak, 1812–1878) – dominikanin, dwukrotny przeor klasztoru w Borku Starym (1871–1873, 1873–1874), subprzeor klasztoru w Zofiborze (1855). Profesję wieczystą złożył w 1836 lub 1838 r. w Krakowie, wyświęcony został w 1840 r. Prawdopodobnie przebywał kolejno w Krakowie, Wysokim Kole (hebdomadariusz, kaznodzieja), Baranowie (wikariusz), Zofiborze (promotor różańca św., subprzeor), Krakowie (promotor różańca św.), Piotrkowie Trybunalskim (kaznodzieja), Brześciu (wikariusz), Krakowie (ok. 1857–1869; syndyk, kaznodzieja, prokurator i kwestor fabryki kościelnej), Jarosławiu (kaznodzieja), Borku Starym (przeor), Żółkwi (spowiednik). Przez 5 lat kwestował w Małopolsce i na Śląsku na rzecz odbudowy kościoła św. Trójcy oraz pozyskał drewno, m.in. na belki i wiązanie dachu nawy głównej oraz ławki dla wiernych. W 1865 r. ufundował epitafium ku czci zmarłych członków rodziny w kościele w Łętowni koło Jordanowa. W latach 70. XIX w. przyczynił się do rozbudowy i upiększenia kaplicy dworskiej w Tokarni koło Myślenic. Zob. APPD, Archiwum Prowincji św. Jacka w Królestwie Galicji i Lodomerii, sygn. Pg 134, kk. nlb.; APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Sroczyński Ludovicus, 14 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 21v., sygn. Kr 907, s. 360; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1837–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1850–1855, 1857–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1878; informacje od Pana Bartłomieja Dyrca z Tokarni.

⁶⁹ Alojzy (Józef) Oboza (1804–1891) – dominikanin, subprzeor klasztoru w Janowie Lubelskim (1848–1851?), Wysokim Kole (1856–1859?) oraz Krakowie (1859–1868?). Profesję wieczystą złożył w 1832 r. w Lublinie, wyświęcony został w 1835 r. Prawdopodobnie przebywał kolejno w Lublinie, Sandomierzu, Klimontowie (kaznodzieja), Lublinie (studia, zakrystian, hebdomadariusz), Krakowie (zakrystian), Janowie Lubelskim (podprzeor), Klimontowie (hebdomadariusz), Sandomierzu (zakrystian, hebdomadariusz), Wysokim Kole (subprzeor), Krakowie (1859–1869; subprzeor, a następnie

ks. Franciszek Gawłowski⁷⁰ predyktor generalny, promotor różańca św.

ks. Fabian Webelun św. Theologiae dr, magister studentów

ks. Ludwik Solawa⁷¹ zakrystian

ks. Floryan Łobeski⁷²

inspektor fabryki kościelnej), Podkamieniu (spowiednik), Borku Starym (spowiednik), Bohorodczanach (wikariusz parafii), Lwowie (spowiednik, magister braci konwersów), Żółkwi (spowiednik) i ponownie we Lwowie (spowiednik). W czasie odbudowy krakowskiego klasztoru i kościoła św. Trójcy nadzorował robotników, a czasami pracował sam, nosząc wapno. Część schematyzmów dominikańskich błędnie podaje jako datę narodzin 1834 r. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Oboza Aloysius, 9 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 355, 360; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1834–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1850–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1891; Konstanty Maria Żukiewicz, *Dzieje cudownego obrazu Maryi w kościele OO. Dominikanów w Podkamieniu*, Kraków 1907, k. nlb. po s. 72.

⁷⁰ Franciszek (Wojciech) Gawłowski (1818–1870) – dominikanin, dwukrotny subprzeor klasztoru w Krakowie (1865–1867, 1867–1869), kaznodzieja generalny konwentu gidelskiego (od 1853), autor broszur religijnych. Profesję wieczystą złożył w 1836 r. w Krakowie, wyświęcony został w 1840 r. Przez całe swoje życie zakonnie mieszkał w konwencie krakowskim, gdzie od 1850 r. był przez 15 lat promotorem Bractwa Różańca św. Pełnił także oficja promotora Bractwa św. Wincentego Ferreriusza, magistra nowicjuszy, prokuratora klasztoru i egzaminatora aspirantów do zakonu; od 1870 r. razem z o. Florianem Łobeskim sprawował kontrolę nad kasą konwentu. Kwestował także w Galicji na rzecz odbudowy kościoła św. Trójcy. Część schematyzmów dominikańskich błędnie podaje jako datę narodzin 1816 r. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Gawłowski Francisus, 15 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S12/67a, k. 243–244; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 21r., sygn. Kr 81, s. 1; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1837–1839, 1841–1844, 1846–1848, 1852–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1872; K. Estreicher, *Bibliografia polska...*, t. 8, Kraków 1975, s. 112.

⁷¹ Ludwik (Michał) Solawa (1830–1883) – dominikanin, czterokrotny przeor klasztoru w Tarnobrzegu-Dzikowie (1873–1875, 1876–1879, 1879–1882, 1882–1883). Profesję wieczystą złożył w 1856 r. w Krakowie, wyświęcony został w 1858 lub 1859 r. Prawdopodobnie przebywał kolejno w Lublinie, Krakowie (zakrystian większy, magister nowicjatu, członek rady klasztoru, egzaminator aspirantów do zakonu, spowiednik dominikanek na Gródku i norbertanek na Zwierzyńcu), Dzikowie (kaznodzieja), Lwowie (kaznodzieja) i ponownie w Dzikowie (przeor, spowiednik dominikanek III Zakonu w Wielowsi); br. Kazimierz Jucewicz podaje prawdopodobnie omyłkowo, że przebywał także w Jarosławiu. Część schematyzmów wymienia jako datę narodzin 1828 r. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Solawa Ludovicus, 9 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 22v., sygn. Kr 907, s. 357; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1854–1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1866–1883.

⁷² Florian (Romuald) Łobeski (1823 – po 1872) – dominikanin. Profesję wieczystą złożył w 1859 lub 1860 r. w Krakowie, wyświęcony został w 1860 r. Nauki pobierał kolejno w klasztorach w Krakowie i Lublinie, a od 1861 r. studiował na Wydziale Teologicznym UJ. W konwencie krakowskim pełnił m.in. oficja spowiednika (w tym siostr zakonnych), sekretarza rady klasztoru, tymczasowego magistra nowicjuszy i promotora nowicjuszy; od 1868 r. był zakrystianem, a od 1870 r. razem z o. F. Gawłowskim sprawował kontrolę nad kasą klasztoru. W 1870 r. zdecydowano o wysłaniu go do klasztoru św. Sabiny w Rzymie; schematyzmy podają jednak, że w latach 1870–1872(?) pracował

ks. Dominik Majer⁷³
o. Jędrzej Górnisiewicz^{74a}

jako spowiednik w Jarosławiu, a następnie w Wielkich Oczach. Od ok. 1873 r. nazwisko zakonnika nie pojawia się już w schematyzmach ani w fiskach biograficznych braci; jego dalsze losy są nieznane. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Łobeski Florianus, 9 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, k. 24v.; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1867–1873.

^a Po tym nazwisku zaczyna się czwarta na stronie recto kolumna podpisów uczestników uroczystości

⁷³ Dominik Majer (Mayer, 1838–1911) – dominikanin, później kapłan diecezjalny. Profesję wieczystą złożył w 1856 r. w Warszawie, następnie pobierał naukę w klasztorze w Janowie Lubelskim; wyświęcony został w 1861 r. Prawdopodobnie przebywał kolejno w Krakowie (w 1862 chórzysta), Lwowie (kaznodzieja i spowiednik), Żółkwi (nauczyciel i kapelan szkolny) i ponownie we Lwowie (kapłan w Kościejowie, nauczyciel i kapelan szkolny). Służył jako kapelan w czasie powstania styczniowego (1863–1864). W 1873 r. został wysłany do prowadzenia działalności misyjnej wśród polskich emigrantów w USA; pracował w parafiach Berlin (1873–1874) i Pine Creek (1878–1883) w Wisconsin oraz św. Wojciecha w Chicago (1874–1878). W 1883 r. został inkardynowany do diecezji St. Paul w Minnesocie, gdzie pracował do śmierci jako proboszcz parafii św. Wojciecha, doprowadzając do jej rozkwitu. Pełnił także posługę konsultora diecezjalnego i kapelana Unii Polskiej; w 1906 r. został – jako pierwszy polski kapłan w USA – prałatem domowym Jego Świątobliwości. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Majer Dominicus, 2 fiszki nlb., brak sygn.; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1855–1858, 1862–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata 1867–1873; Wacław Kruszką, *Historia polska w Ameryce. Początek, wzrost i rozwój dziejowy osad polskich w Północnej Ameryce (w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie)*, t. 11, Milwaukee 1907, s. 7; Edward A. Chmielewski, *The Founding of Holy Cross Parish in Minneapolis*, „Polish American Studies” 1960, t. 17, nr 3–4, s. 84–85; Piotr Semenenko, *Listy*, t. 4: *Listy o Ameryce*, Studia Zmartwychwstańcze, Rzym 1988, s. 228–229; John Radziłowski, *Majer, Dominik A.*, [w:] *The Polish American Encyclopedia*, red. James S. Pula, Jefferson–London 2011, s. 289–290.

⁷⁴ Jędrzej/Andrzej (Franciszek) Górnisiewicz (właśc. a Piscaria Górnisiewicz, 1830–1900) – dominikanin, kaznodzieja ludowy, apostoł różańca. Profesję wieczystą złożył w 1856 r. we Lwowie, wyświęcony został w 1859 r. po studiach we Lwowie i Rzymie. Według schematyzmów zakonnych przebywał kolejno w Krakowie (do 1874 m.in. chórzysta, spowiednik, promotor różańca św., magister nowicjuszy, zakrystian większy, dyrektor III Zakonu, kaznodzieja), Borku Starym (wikariusz konwentu 1874–1876, przeor 1876–1879 i 1879–1880, promotor różańca św.), Jarosławiu (wikariusz konwentu 1880–1884), Borku Starym (przeor 1884–1885, wikariusz konwentu 1885–1887, przeor 1887–1890), Podkamieniu (subprzeor i promotor różańca św. 1890–1892, administrator parafii 1891–1892), Czortkowie (subprzeor, administrator parafii, spowiednik i kaznodzieja 1892–1893), Potoku (wikariusz konwentu i administrator parafii 1893–1895, wikariusz parafii 1895–1897, spowiednik i kaznodzieja), Podkamieniu (subprzeor, spowiednik i kaznodzieja 1897–1899), Lwowie (*de facto* proboszcz w Kościejowie 1899–1900). Pozostawił po sobie kroniki klasztorne, obfitą korespondencję oraz broszury historyczno-informacyjne. Część schematyzmów podaje mylnie jako datę święceń 1860 r. Zob. APPD, Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Górnisiewicz Andreas (Gornisiewicz), 49 fiszek nlb., brak sygn.; APPD, dwie teczki personalne o. Jędrzeja Górnisiewicza, brak sygn.; APPD, Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S12/67a, k. 289–294; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 907, s. 201–202, 342–343, 357; Biblioteka Kolegium Filozoficzno-Teologicznego Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, Cyryl Markiewicz, „Moje

Wincenty Kołodziejski majster ciesielski
 Łukasz Pichel majster kotlarski^a

/v./Tomasz Ast⁷⁵ kupiec i obywatel miasta Krakowa, dnia 19 X 1863
 Tomasz Homme⁷⁶ słuchacz wydziału lekarskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim
 Waław Głowacki⁷⁷ złotnik
 Julian Tomasz Stanko⁷⁸ uczeń szkoły dramatycznej
 Stanisław Hędrzak
 Józef Szyszylowicz obywatel z Królestwa Polskiego
 Jan Emanuel Hanak⁷⁹
 Paweł Tuchalski podmajstrzy mularski teże fabryki

wspomnienia z życia zakonnego R. 1893–1947”, [Święta Anna 1957], sygn. 31274, s. 21–22; Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1859, 1861–1864; Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata: 1855–1858, 1866–1901; *Górnisiewicz Andrzej*, [w:] *Podręczna encyklopedia kościelna*, t. 13–14, red. Stanisław Gall [i in.], Biblioteka Dziel Chrześcijańskich (Warszawa), z. 83–84, Warszawa 1907, s. 249; Marian Tyrowicz, *Górnisiewicz Jędrzej*, [w:] PSB, t. 8, Wrocław 1959–1960, s. 430; Józef Mandziuk, *Górnisiewicz Andrzej (Jędrzej)*, [w:] *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1, red. Hieronim Eugeniusz Wyczawski, Warszawa 1981, s. 566–567.

^a Po tym słowie zaczyna się pierwsza na stronie verso kolumna podpisów uczestników uroczystości

⁷⁵ Tomasz Ast (1795–?) – kupiec (w 1870 r. określający się już jako były kupiec). Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/2, s. 1187–1188; *Doniesienia Urzędowe*, „Gazeta Krakowska” 1846, nr 70, s. 4.

⁷⁶ Tomasz Homme – lekarz ze Złoczowa, w 1863 r. słuchacz wydziału lekarskiego UJ. Uczestniczył w II i III zjeździe lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie (1875) i Krakowie (1881). Zob. *Wykaz imienny członków i uczestników drugiego zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w 1875 roku*, „Dziennik Drugiego Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich” 1875, nr 1, s. 4; *Spis Członków Uczestników w Zjeździe*, „Dziennik Trzeciego Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich” 1881, nr 1, s. 8; Izidor Jezierski, *Historia gimnazjum złoczowskiego*, [w:] *Sprawozdanie Dyrekcyi c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1898*, Złoczów [1898], s. 29–30.

⁷⁷ Waław Głowacki (1828–1908) – złotnik, jubiler, medalier, starszy cechu złotników i jubilerów krakowskich (1871–1884) oraz Stowarzyszenia Złotników Krakowskich (1884–1886), radny miejski Krakowa. W 1858 r. założył pracownię złotniczo-jubilerską w Rynku Głównym, w 1868 r. prowadził pracownię i sklep przy ul. Brackiej 83, a w 1887 r. w Rynku Głównym 20. W 1912 r. podarował krakowskiemu dominikanom neobarokowy kielich. Zob. Klemens Bąkowski, *Dawne cechy krakowskie*, Biblioteka Krakowska nr 22, Kraków 1903, s. 146 (nr 125); *Katalog zabytków sztuki...*, s. 170; Michał Myśliński, *Złotnicy krakowscy i ich cech w latach autonomii galicyjskiej 1866–1914*, Kraków 2011, s. 16, 20–21, 23–24, 36–37, 39, 44–45, 58.

⁷⁸ Julian Tomasz Stanko – autor dziełka *Wielmożni i biedacy. Szkic dramatyczny w 1 Akcie, napisany wierszem prozaicznym, podług Oryginału P. Aubigny* (Kraków 1861). Zob. K. Estreicher, *Bibliografia polska...*, t. 4, Kraków 1966, s. 360.

⁷⁹ Zapewne chodzi o: Jan Hanak (1836–?) – oficjał kasowy; kancelista (1878–1879), a następnie oficjał kancelarii UJ (1880–1894). Pochodził z miasteczka Hranice na Morawach. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/16, s. 728; ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1880, sygn. 29/87/11, s. 605–607; *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1863*, s. 224; *Kalendarz polski, ruski, astronomiczno-gospodarski i domowy na lata 1879–1895*, Kraków 1879–1895.

Jan Skużyński
Aleksander Droszdzoski
Sobestyan Oskwarek⁸⁰
I. Dominika Winkler⁸¹ żona inspektora, tercjarka Ordinis Dominicani
Eufrozyna z Janikowskich Czyżewicz⁸²
Adam Kurkowski P.B.
Kazmerz Kulczyk
Jan Wisłocki artysta dramatyczny⁸³
Ludwik Morstin⁸⁴
Antoni Kłobukowski⁸⁵ redaktor dziennika „Czas”
Henryk Bogusz oblat
Stanisław Wiernaszewski [?]
Józef Łepkowski⁸⁶
Szymon Dutkiewicz⁸⁷

⁸⁰ Sebastian Oskwarek (1835–?) – czeladnik, zajmujący się pokrywaniem dachów. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/7, s. 41–42.

⁸¹ Dominika (Zofia) Winkler – tercjarka dominikańska. Kwestowała na rzecz odbudowy kościoła św. Trójcy w czasie oktawy świąt św. Jacka oraz Matki Bożej Różańcowej, a czasami także w Dzień Zaduszny (przynajmniej od 1867 do co najmniej 1873). Zob. APPD, III Zakon, sygn. TZ 18, s. 127; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 81, s. 26, sygn. Kr 82, s. 18, 22, 25, 28, 34–35, 43.

⁸² Eufrozyna Czyżewicz (1811–?) – córka mieszczan Bonifacego i Agnieszki Janikowskich z Pilzna koło Dębicy. Zob. Eufrozyna Franciszka Janikowska (1811–?), http://boretti-saga.pl/rodziny/janikowscy/eufrozyna_franciszka_karolina_janikowska.html (odczyt: 16.08.2015).

⁸³ Jan Wisłocki (1808–1881) – aktor; w latach 1834–1840 (z przerwami), 1844–1846, 1847–1849 i 1854–1866 należał do zespołu teatru krakowskiego. Uczestniczył w powstaniu krakowskim, za co został aresztowany na kilka miesięcy, a w 1861 r. policja ukarała go za aluzje polityczne włączone do roli. Karierę sceniczną zakończył w 1866 r. Zob. *Wisłocki Jan Grzegorz*, [w:] *Słownik biograficzny teatru polskiego*, t. 1: 1765–1965, red. Zbigniew Raszewski [i in.], Warszawa 1973, s. 790.

⁸⁴ Ludwik Felicjan Morstin (1782–1865) – kolekcjoner, bibliofil, dziedzic Pławowic koło Nowego Brzeska. Rękopisy, książki, ryciny i dzieła sztuki, zgromadzone przez niego w pałacu przy ul. Stolarskiej 7, w znacznym stopniu uległy zniszczeniu w czasie pożaru w 1850 r. Zob. Karol Estreicher, *Morstin (Morsztyn) Felicjan Ludwik*, [w:] PSB, t. 21, Wrocław 1976, s. 793–794.

⁸⁵ Antoni Kłobukowski (1813–1892) – dziennikarz, redaktor odpowiedzialny „Czasu” (1854–1892), tłumacz, uczestnik (w wieku 18 lat) powstania listopadowego. W 1863 r. karano go grzywną i aresztem za publikację w „Czasie” wiadomości nt. powstania styczniowego oraz odezwy Mariana Langiewicza. Zob. Czesław Lechicki, *Kłobukowski Antoni Adam*, [w:] PSB, t. 13, Wrocław 1967–1968, s. 45–46.

⁸⁶ Józef Łepkowski (1826–1894) – archeolog, historyk, filozof, konserwator zabytków, publicysta i działacz społeczny. Od 1851 r. był przewodniczącym Komisji Restauracji Pomników; dzięki jego staraniom w 1861 r. wznowiono prace konserwatorskie w kościele św. Trójcy w Krakowie, gdzie kierował m.in. odnowieniem 12 pomników nagrobnych na krążgankach. Zob. Celina Bąk-Koczarska, *Łepkowski Józef Aleksander*, [w:] PSB, t. 18, Wrocław 1973, s. 339–343.

⁸⁷ Szymon Dutkiewicz (1802–1877) – pedagog, dyrektor zakładu naukowo-wychowawczego dla młodzieży, zbieracz dokumentów dotyczących przeszłości Krakowa. W 1872 r. wydał broszurę *Zbiór pomników i napisowych nagrobków w główniejszych kościołach krakowskich*, która opisywała epita-

Karol Junosza Derpowski⁸⁸
 Wawrzyniec Knara⁸⁹ pozłacał kopułę
 Wiktor Jelita Kraiński⁹⁰
 Józef Weiss⁹¹ kupiec handlu wina i obywatel Krakowa
 Glixelli Jan Kanty obywatel
 Lu[dwi]k^a Sropiński⁹²
 Jan Żelazowski^b
 Florentyn hr. Potocki⁹³
 Wojciech Zwarzyło Wiszniewski⁹⁴
 ks. Józef Smetana⁹⁵

fia m.in. na krążgankach i w kościele św. Trójcy wg stanu sprzed 1850 r. Zob. Wanda Żurowska-Górecka, *Dutkiewicz Szymon*, [w:] PSB, t. 6, Kraków 1948, s. 16–17.

^a *Fragment wyrazu zakryty przez płamę*

^b *Po tym nazwisku zaczyna się druga na stronie verso kolumna podpisów uczestników uroczystości, przy czym pierwszy autograf jest mocno wysunięty w stronę kolumny pierwszej*

⁸⁸ Karol Jan Kanty Derpowski (1808–?) – zubożały krakowski szlachcic (h. Junosza), urzędnik, właściciel biura komisarnego. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/3, s. 463–464; *Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej*, Lwów 1857, s. 49; K. Estreicher, *Bibliografia polska...*, t. 3, Kraków 1962, s. 370.

⁸⁹ Wawrzyniec Knara (1818–1896) – złotnik, starszy krakowskiego cechu złotników (1866–1870), uczestnik powstania listopadowego (w wieku 13 lat). Zob. M. Myśliński, *Złotnicy krakowscy...*, s. 15–16, 18, 20, 23–24, 36–39, 43, 60.

⁹⁰ Wiktor Kraiński (1800–?) – ziemianin (h. Jelita) z Królestwa Polskiego, urzędnik w Radomiu (m.in. kasjer Dyrekcji Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w guberni sandomierskiej). Zob. ANK, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej Najświętszej Marii Panny w Krakowie, sygn. 29/328/129, s. 128–129 (nr 78); *Kraiński h. Jelita*, [w:] *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861*, oprac. Elżbieta Sęczys, Warszawa 2000, s. 334.

⁹¹ Józef Weiss – kupiec win, właściciel kamienicy „Podedzwony” przy ul. Floriańskiej 24 w Krakowie, gdzie też mieściła się jego winiarnia. Zob. Kamienica nr 24 – Podedzwony, Pod Trzema Dzwonami, http://www.starykrakow.com.pl/dawne-kamienice/florianska/ulica_florianska.htm (odczyt: 16.08.2015).

⁹² Ludwik Sropiński (1824–?) – subiekt drukarski, preser Drukarni Akademickiej w Krakowie. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/2, s. 1109–1110.

⁹³ Florentyn Potocki – szlachcic (h. Szeliga) z Królestwa Polskiego. Zob. *Wiadomości zagraniczne*, „Gazeta Wielkiego Xięstwa Poznańskiego” 1839, nr 207, s. 1252; *Potocki h. Szeliga*, [w:] *Szlachta wylegitymowana...*, s. 544.

⁹⁴ Wojciech Zwarzyło-Wiszniewski (1792–1892) – szlachcic (h. Ramułt), ojciec krakowskiego farmaceuty Konstantego Wiszniewskiego (1839–1908). Zob. *Poczet szlachty...*, s. 276; Wojciech Maciej Zwarzyło-Wiszniewski h. Ramułt (odm.), <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.86975> (odczyt: 16.08.2015).

⁹⁵ Józef Smetana (1831–1905) – ksiądz katolicki z diecezji tarnowskiej, w październiku 1863 r. wikariusz w Czarnym Dunajcu. Pełnił posługę proboszcza w Pisarzowej (1866–1891) oraz w parafii św. Mateusza w Mielcu (1891–1903). Od 1879 r. był wicedziekanem dekanatu nowosądeckiego; w latach 1903–1905 mieszkał w Krakowie. Zob. *Smetana Józef (1831–1905)*, [w:] Adam Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 4, Tarnów 2004, s. 76; *Smetana Józef*, [w:] Józef Witek, *Encyklopedia miasta Mielca*, t. 2, Mielec 2008, s. 399.

Leopold Mikiewicz⁹⁶
 Józefa Sropienska z synem
 Ferdynand Janikowski⁹⁷ obywatel
 Sylwery Stroński⁹⁸
 Agata Strońska⁹⁹
 Helena i Stefania Bronisława¹⁰⁰ dzieci
 Jan Gawęł¹⁰¹ uczeń gimnazjalny 7 kl.
 Franciszek Gliński¹⁰² były aptekarz lazaretu polskiego^a
 Franciszka Kołodziejska – Michalina Wolska¹⁰³
 Antoni Wolski alias W. Kołodziejski^b

^a Po tym słowie zaczyna się trzecia na stronie verso kolumna podpisów uczestników uroczystości. Autografy są wyblakłe z powodu przebarwień

^b Po tym nazwisku, w połowie dyplomu, na szerokości drugiej i trzeciej kolumny autografów zaczyna się tekst ciągły, pisany tą samą ręką co na stronie recto

⁹⁶ Leopold Mikiewicz – urzędnik katastralny; w 1862 r. adiunkt inspektoratu komisji geodezyjnej na okręg wadowicki w Krakowie. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/16, s. 1457; *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1863*, s. 226.

⁹⁷ Prawdopodobnie chodzi o: Ferdynand Janikowski (1820–?) – zastępca kościelnego przy kościele św. Krzyża w Krakowie. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/5, s. 1079–1080.

⁹⁸ Sylwery Stroński (1820–?) – aptekarz krakowski, magister farmacji, prowizor apteki przy szpitalu św. Łazarza oraz szpitalu św. Ducha. Był autorem broszury *Rozbiór chemiczny nasion gorczycy czarnej (Semenum Synapis nigrae)* (Kraków 1849; K. Estreicher podaje jako autora Strońskiego [sic!]). W 1874 r. prosił Sejm Krajowy o jednoroczną odprawę z powodu utraty stanowiska służbowego w szpitalu św. Łazarza, a w 1877 i 1878 r. o wyznaczenie emerytury. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/1, s. 519–520; *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1864*, s. 468; *Sprawozdanie stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego. 13 posiedzenie 5 sesji III peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 7 października 1874*, [Lwów 1874], s. 210; *Protokół 5 posiedzenia, I sesji, IV peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 16 sierpnia 1877*, [Lwów 1877], s. 59; *Sprawozdanie stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego. 3 posiedzenie 2 sesji IV peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 16 września 1878*, [Lwów 1878], s. 28–29; K. Estreicher, *Bibliografia polska...*, t. 4, Kraków 1966, s. 394.

⁹⁹ Agata Strońska – zapewne żona Sylwerego Strońskiego.

¹⁰⁰ Helena Strońska (1854–?) i Stefania Bronisława Strońska (1856–?) – córki Sylwerego i Agaty Strońskich. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/1, s. 519–520.

¹⁰¹ Jan Gawęł (1845–?) – w październiku 1863 r. uczeń 7 klasy Gimnazjum św. Anny w Krakowie, które ukończył w 1865 r. Pochodził z Woli Batorskiej koło Niepołomic, ale mieszkał na stacji w klasztorze św. Trójcy w Krakowie, a jego opiekunem (nadzorcą) był o. Franciszek Gawłowski. Zob. ANK, Gimnazjum i Liceum im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie, sygn. 29/482/122, s. 20–21, sygn. 29/482/123, s. 20–21.

¹⁰² Franciszek Gliński – aptekarz krakowski. Od 1831 r. był właścicielem apteki „Pod Pelikanem” przy ul. Chrześcijańsko-Zydowskiej (obecnie ul. Józefa) na Kazimierzu; w 1832 r. zmienił jej nazwę na „Pod Strusiem”, a w 1833 r. przeniósł na ul. Mikołajską. Po sprzedaży apteki w 1839 r. z powodu jej złej kondycji finansowej popadł w biedę; w 1850 r. otrzymał wsparcie finansowe od Gremium Aptekarzy Krakowskich. Zob. Katarzyna Jaworska, Monika Urbanik, *Apteka Pod Barankiem w Krakowie*, Łódź 2011, s. 67, 78–84.

¹⁰³ Franciszka Kołodziejska (właśc. Michalina Wolska) – najprawdopodobniej żona Wincentego Kołodziejskiego; podobnie jak mąż żyła pod zmienionymi personaliami.

Wypis

zebranych dobrowolnych składek w parafiach, które na odbudowanie ogorzałego w r. 1850 kościoła św. Trójcy oo. Dominikanów, a których wśród dla kraju naszego ciężkich czasach jegomość ks. Ludwik Sroczyński, kapłan tegoż zakonu, nie szczędząc swych trudów ani zdrowia, ciągle przez lat pięć zbieraniem tych składek zatrudniał się, i nie tylko gotowymi pieniędzmi sumę polską monetą, zł polskich 1 324, gr 2, austriacką monetą: zł reńskich 15 625, krajcarów 76, czyli redukując na monetę polską zebrał razem zł polskich 63 827, gr 3, ale nadto uzyskał materiału drzewnego do budowy tegoż kościoła, co było potrzeba, i to wszystko przełożonemu swojemu jegomościowi ks. Piotrowi Wilhelm złożył.^a

Włodzimierz Remer¹⁰⁴

Wojciech Bierówka uczeń klasy 3 gimnazjum^b

Frańciszek a Paulo Gliński¹⁰⁵

Adam Grzymała Remer¹⁰⁶

Szczęśny Wisniewski porucznik wojsk powstańczych

Marja Hurle¹⁰⁷ córka obywatelska

Sobestyn Krejzik [?] służący

Po przeczytaniu westchnij za dusze nasze do Boga.

BIBLIOGRAFIA

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Narodowe w Krakowie

Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej Najświętszej Marii Panny w Krakowie, sygn. 29/328/129.

^a Pod tekstem zaczyna się czwarta na stronie verso kolumna podpisów uczestników uroczystości

^b Po tym słowie zaczyna się piąta na stronie verso kolumna podpisów uczestników uroczystości

¹⁰⁴ Włodzimierz Remer (1849–?) – zubożały szlachcic (h. Grzymała) z Wierzbicy, porucznik wojska austriackiego, syn Adama Remera. Zob. Włodzimierz Walenty Józef Remer z Wierzbicy h. Grzymała, <http://www.sejm-wielki.pl/b/lu.25591> (odczyt: 16.08.2015).

¹⁰⁵ Charakter pisma sugeruje, że to najprawdopodobniej drugi autograf aptekarza Franciszka Glińskiego.

¹⁰⁶ Adam Remer (ok. 1820–1888) – zubożały szlachcic (h. Grzymała) z Wierzbicy, urzędnik powiatowy (kancelista) w Kalwarii Zebrzydowskiej, ojciec Włodzimierza Remera. Zob. *Handbuch des Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1863*, s. 86.

¹⁰⁷ Maria Hurle (1814–?) – pobożna wdowa, pracująca jako gwoździarka. Prawdopodobnie to ona przekazała połowę (w 1865) i całość (1866–1867) rocznego procentu od kapitału 2 000 zł reńskich na budowę ołtarzy w kościele św. Trójcy; od 1869 r. właścicielem kapitału był niejaki Tatarczuk. Zob. ANK, Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/5, s. 311–312; APPD, Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 82, s. 3, 13, 19, 23.

- Archiwum OO. Augustianów w Krakowie, sygn. 29/501/478.
- Cechy blacharzy w Krakowie i Kleparzu, sygn. 29/129/8, 29/129/10.
- Cechy kotlarzy, mosiężników i brązowników w Krakowie, sygn. 29/148/13, 29/148/26.
- Cechy murarzy, kamieniarzy, cieśli i studniarzy w Krakowie i Kazimierzu, sygn. 29/158/46, 29/158/60, 29/158/66, 29/158/67, 29/158/69, 29/158/73, 29/158/77.
- Gimnazjum i Liceum im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie, sygn. 29/482/122, 29/482/123.
- Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870, sygn. 29/86/1, 29/86/2, 29/86/3, 29/86/5, 29/86/7, 29/86/16.
- Spis ludności miasta Krakowa z r. 1880, sygn. 29/87/11, 29/87/12.
- Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie
- Archiwum Prowincji św. Jacka w Królestwie Galicji i Lodomerii, sygn. Pg 132, 134, 136.
- Dwie teczki personalne o. Jędrzeja Górnisiewicza, brak sygn.
- Dyplom memoratywny z gałki sygnaturki kościoła Dominikanów w Krakowie, 19 października 1863 r., brak sygn.
- Gidle, klasztor ojców dominikanów, sygn. Gi 42.
- Kartoteka biograficzna dominikanów polskich: Gawarski Simon; Gawłowski Franciscus; Górnisiewicz Andreas (Gornisiewicz); Łobeski Florianus; Majer Dominicus; Muthwill Mansuetus (Muthwill, Muthwil); Oboza Aloysius; Solawa Ludovicus; Sroczyński Ludovicus; Szeliga Innocentius; Webelun Fabianus; Wilhelm Petrus (Wilhelm); Wilhelm Petrus, brak sygn.
- Klasztor św. Trójcy w Krakowie, sygn. Kr 13, 31, 32, 43, 77, 80, 81, 82, 92, 398, 907.
- Klasztor św. Trójcy w Krakowie: Kartografia, sygn. Kg 65, 71.
- Opis odnalezienia grobu Leszka Czarnego w czasie kładzenia posadzki w kościele św. Trójcy w Krakowie 6 czerwca 1856 r. i powtórny pogrzeb księcia 31 sierpnia 1857 r. z gałki sygnaturki kościoła Dominikanów w Krakowie (druk), brak sygn.
- Spis monet z gałki sygnaturki kościoła Dominikanów w Krakowie, 20 października 1863 r., brak sygn.
- Spuścizny zmarłych ojców i braci dominikanów, sygn. S12/67a, S12/67b, S48/66.
- Teczka personalna o. Fabiana Webeluna, brak sygn.
- III Zakon, sygn. TZ 18.
- Życiorys Wincentego Kołodziejskiego, brak sygn.
- Biblioteka Kolegium Filozoficzno-Teologicznego Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie
- Markiewicz Cyryl: „Moje wspomnienia z życia zakonnego R. 1893–1947”. [Święta Anna: 1957] (mps), sygn. 31274.
- Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie
- Ambroży Grabowski, „Kronika domowa, rodzinna i osobista, niekiedy miejscowe zdarzenia obejmująca [grudzień 1861 – styczeń 1865]”, brak sygn.
- Ambroży Grabowski, „Kronika domowa, rodzinna, osobista i postronna: rok 1865 i następne”, brak sygn.

Źródła drukowane

- Cengler Juliusz Faustyn: *Przegląd rzeźbiarski*. W: *Jana Jaworskiego Kalendarz Polski Ilustrowany na rok zwyczajny 1867*. Warszawa: Redakcja „Gazety Rolniczej” 1867, s. 136–137.
- Kalendarz polski, ruski, astronomiczno-gospodarski i domowy na lata 1879–1895*. Kraków: Drukarnia „Czasu”, 1879–1895.
- Kołodziejski Wincenty: *Najnowszy projekt do Statutu Organicznego dla Stowarzyszenia Ciesielskiego w Krakowie do ustawy przemysłowej z dnia 20 grudnia 1859 r.* Kraków: Drukarnia „Czasu”, 1862.
- Pavoni Marian: *Odpowiedź oo. dominikanów krakowskich na zarzuty, które p. Stanisław Tomkowicz w feljetonie „Czasu” pod dniem 6 lutego 1887 r. umieścił pod tytułem: Nieco o zabytkach krakowskich, ich miłośnikach i ich niszczycielach*. Kraków 1887.
- Popiel Paweł: *Pamiętniki Pawła Popiela (1807–1892)*. Kraków: Krakowska Spółka Wydawnicza, 1927.
- Popiel Paweł: *W sprawie kościoła dominikańskiego*. Kraków: Redakcja „Czasu”, [1887].
- Semenenko Piotr: *Listy, t. 4: Listy o Ameryce*. Studia Zmartwychwstańcze. Rzym 1988.
- Spis Członków Uczestników w Zjeździe*. „Dziennik Trzeciego Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich” 1881, nr 1, s. 8–11.
- Wykaz imienny członków i uczestników drugiego zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w 1875 roku*. „Dziennik Drugiego Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich” 1875, nr 1, s. 4–5.

Prasa

- „Czas” 1852, nr 171; 1857, nr 190, 194, 199, 282; 1862, nr 26; 1863, nr 239.
- „Gazeta Krakowska” 1846, nr 70.
- „Gazeta Wielkiego Xięstwa Poznańskiego” 1839, nr 207.

Druki urzędowe

- Handbuch des Statthaltereii-Gebietes in Galizien für das Jahr 1863*. Lemberg: Aerial-Staats-Druckerei, [b.d.].
- Handbuch des Statthaltereii-Gebietes in Galizien für das Jahr 1864*. Lemberg: Aerial-Staats-Druckerei, [b.d.].
- Protokół 5 posiedzenia, I sesyi, IV peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 16 sierpnia 1877*. [Lwów 1877].
- Schematyzmy Prowincji Galicyjskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata:
- 1855: *Schematismus Provinciae S. Hyacinthi S. Ordinis Patrum & Fratrum Praedicatorum in Regnis Galiciae et Lodomeriae existentium pro Anno communi MDCCCLV*, [współopr. z:] *Directorium Divini Officii Recitandi Juxta Ritus Sacri Ordinis Praedicatorum pro Anno Domini MDCCCLV ad usum Conventuum Provinciae S. Hyacinthi in Regnis Galiciae et Lodomeriae existentium confectum sub Provincialatu Eximii ac Admodum Reverendi Patris Leonis Ulanowski praed. grlis*. Leopoldis: Michael F. Poremba, 1855.

- 1856: *Schematismus Provinciae S. Hyacinthi S. Ordinis Patrum & Fratrum Praedicatorum in Regnis Galiciae et Lodomeriae existentium pro Anno Domini bissextili MDCCCLVI*. Leopoli: Michael F. Poremba, 1856.
- 1857: *Schematismus Provinciae S. Hyacinthi S. Ordinis Patrum & Fratrum Praedicatorum in Regnis Galiciae & Lodomeriae existentium. Pro Anno Domini communi MDCCCLVII*, [współopr. z:] *Directorium Divini Officii Recitandi, Missaeque Sacrificia Celebrandi, Juxta Ritum Sacri Ordinis Praedicatorum pro Anno Domini communi MDCCCLVII ad usum Conventuum Provinciae S. Hyacinthi in Regnis Galiciae et Lodomeriae existentium*. Leopoli: Michael F. Poremba, 1857.
- 1858: *Catalogus Patrum & Fratrum S. Ord. Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regnis Galiciae & Lodomeriae. Pro Anno 1858*. Leopoli: Michael F. Poremba, 1857.
- 1866: *Schematismus Patrum et Fratrum S. Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXVI*. [b.m.d.].
- 1867: *Schematismus Patrum et Fratrum S. Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXVII*, [współopr. z:] *Ordo Divini Officii Recitandi, Missaeque Celebrandae, Juxta Ritum S. Ordinis Praedicatorum. Pro Anno Domini 1867. Ad usum Conventuum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae et Lodomeriae, Magnoque Ducatu Cracoviensi existentium. Sub Provincialatu A. R. ac Ex. Pr. Nicodemi Glass, Praed. Generalis*. Leopoli: Michael F. Poremba, 1867.
- 1868: *Schematismus Patrum et Fratrum S. Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXVIII*, [współopr. z:] *Ordo Divini Officii Recitandi, Missaeque Celebrandae, Juxta Ritum S. Ordinis Praedicatorum. Pro Anno Domini 1868. Ad usum Conventuum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae et Lodomeriae, Magnoque Ducatu Cracoviensi existentium. Sub Provincialatu A. R. ac Ex. Pr. Petri Korotkiewicz, Praed. Generalis*. Leopoli: Michael F. Poremba, 1867.
- 1870: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum, Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXX*. Leopoli: M. F. Poremba, 1869.
- 1871: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum, Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXXI*. Leopoli: M. F. Poremba, 1870.
- 1872: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum, Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXXII*. Leopoli: M. F. Poremba, 1871.
- 1873: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum, Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno MDCCCLXXIII*. Leopoli: M. F. Poremba, 1872.
- 1874: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi, in Regnis Galiciae & Lodomeriae, et Magno Ducatu Cracoviensi. Pro Anno 1874*. [b.m.d.].

- 1875: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum provinciae St. Hyacinthi, in regno Galiciae austriacae et M. D. Cracoviensi, pro anno 1875.* [b.m.d.].
- 1876: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium S. Ordinis Praedicatorum provinciae St. Hyacinthi in regno Galiciae austriacae et M. D. Cracoviensi, pro anno 1876.* [b.m.d.].
- 1877: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in regno Galiciae et M. D. Cracoviensi pro anno 1877.* Cracovia: Universitas Jagiellonica, 1876.
- 1878: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in regno Galiciae et M. D. Cracoviensi pro anno 1878.* Leopoldis: A. Waydowicz (ant. Poremba), 1877.
- 1879: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in regno Galiciae et M. D. Cracoviensi pro anno 1879.* Leopoldis: A. Waydowicz (ant. M. F. Poremba), 1878.
- 1880: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in regno Galiciae et M. D. Cracoviensi pro anno 1880.* Jaroslaviae: H. Bohuss, 1879.
- 1881: *Schematismus Patrum et Fratrum nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in regno Galiciae et M. D. Cracoviensi pro anno 1881.* Leopoldis: A. Waydowicz (ant. Poremba), 1881.
- 1882: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Russia [sic!] pro anno 1882.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Fel. Bednarski, 1881.
- 1883: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae pro Anno Domini 1883.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Felicis Bednarski, 1882.
- 1884: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae pro Anno Domini 1884.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Felicis Bednarski, 1883.
- 1885: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae Magnoque Ducatu Cracoviensi pro Anno Domini 1885.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Felicis Bednarski, 1884.
- 1886: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducatu Cracoviensi pro anno Domini 1886.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Felicis Bednarski, 1885.
- 1887: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducatu Cracoviensi pro Anno Domini 1887.* Leopoldis: A. Wajdowicz (ant. Poremba). Sub directione: Felicis Bednarski, 1886.

- 1888: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducato Cracoviensi pro Anno Domini 1888*. Leopoli: F. Bednarski (ant. Poremba), 1887.
- 1889: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducato Cracoviensi pro Anno Domini 1889*. Leopoli: F. Bednarski (ant. Poremba), 1888.
- 1890: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducato Cracoviensi pro Anno Domini 1890*. Leopoli: F. Bednarski (ant. Poremba), 1889.
- 1891: *Schematismus Patrum et Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducato Cracoviensi pro anno Domini 1891*. Leopoli: Institutu Staupigiani, 1890.
- 1892: *Schematismus Patrum, Fratrum Sororumque Sacri Ordinis Praedicatorum Almae Provinciae S. Hyacinthi in Regno Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducatu Cracoviensi pro anno Domini 1892*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1891.
- 1893: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1893 editus*, [współopr. z:] *Ordo Divini Officii Recitandi, Missaeque Celebrandae juxta ritum S. Ordinis Praedicatorum pro Anno Domini 1893. Ad usum Provinciae S. Hyacinthi in Regnis Galiciae et Lodomeriae Magnoque Ducatu Cracoviensi. Concinnavit P. Franciscus Maria Różycki*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1892.
- 1894: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1894 editus*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1893.
- 1895: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1895 editus*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1894.
- 1896: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1896 bissextili editus*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1895.
- 1897: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1897*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1896.
- 1898: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1898*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1897.
- 1899: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1899*. Leopoli: Drukarnia Szczęsnego Bednarskiego, 1898.
- 1900: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1900*. Leopoli: Felix Bednarski (ant. Poremba), 1899.

1901: *Catalogus Fratrum ac Sororum Sacri Ordinis Praedicatorum almae Provinciae S. Hyacinthi in Galicia et Lodomeria Magnoque Ducatu Cracoviensi Anno Domini 1901*. Leopoldis: Felix Bednarski, 1900.

Schematyzmy Prowincji Polskiej Zakonu Kaznodziejskiego na lata:

1826: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1826 confectus*. [b.m.d.].

1828: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1828 confectus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum Pro Anno Bissextili 1828*. [b.m.d.].

1829: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1829 confectus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum. Pro Anno Domini 1829*. [b.m.d.].

1830: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1830 confectus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae S. Hyacinthi Pro Anno Domini 1830*. [b.m.d.].

1834: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1834 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae S. Hyacinthi. Pro Anno Domini 1834*. [b.m.d.].

1835: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1835 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae S. Hyacinthi. Pro Anno Domini 1835*. [b.m.d.].

1836: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1836 conscriptus*. [b.m.d.].

1837: *Catalogus Patrum ac Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1837 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae S. Hyacinthi. Pro Anno 1837*. [b.m.d.].

1838: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1838 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae pro Anno 1838*. Varsavia [b.d.].

1839: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1839 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium, Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarj, et ritum Mis-*

- salis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae pro Anno 1839.* Varsavia [b.d.].
- 1841: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1841 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae pro Anno 1841 Imo post Bissextilem.* Varsavia [b.d.].
- 1842: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1842 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae pro Anno 1842 2do post Bissextilem.* Varsavia [b.d.].
- 1843: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1843 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae pro Anno 1843 3tio post Bissextilem.* Varsavia [b.d.].
- 1844: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1844 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae S. Hyacinthi pro Anno Bissextili 1844.* Varsavia [b.d.].
- 1846: *Catalogus Patrum et Fratrum, nec non Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Poloniae Anno 1846 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Juxta Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Poloniae S. Hyacinthi pro Anno Domini 1846.* Varsavia: Scholae Piae, [b.d.].
- 1847: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem Antiquitatis, cum Specifica expressione Religiosorum ac Monialium, Provinciae Polonae S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1847.* [b.m.d.].
- 1848: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem Antiquitatis, cum Specifica expressione Religiosorum ac Monialium, Provinciae Polonae S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1848. Bissextilem*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi. Conformiter ad Rubricas Breviarii, et ritum Missalis Fratrum Praedicatorum, ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi C. PRP. in Annum 1848 Bissextilem ordinatum.* Varsavia: Scholae Piae, [b.d.].
- 1850: *Elenchus Conventuum secundum Antiquitatis Ordinem, cum specifica nominatione Religiosorum ac Monialium in iisdem degentium Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP. Sacri Ordinis Praedicatorum in Annum Dni 1850 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi conformiter ad Rubricas Breviarii et ritum Missalis Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum, ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP in Annum 1850 II. post Bissextilem.* Varsavia: Scholae Piae, [b.d.].

- 1851: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem Antiquitatis, cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium, Provinciae Polonae S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1851.* [b.m.d.].
- 1852: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem Antiquitatis, cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium, Provinciae Polonae S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1852 Bissextilem,* [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi conformiter ad Rubricas Breviarii et ritum Missalis Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP in Annum 1852 Bissextilem.* Varsavia: Ad Sanctam Crucem, 1852.
- 1853: *Catalogus Conventuum cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium Provinciae Polonae S. Hyacinthi Ordinis Praedicatorum, in Annum 1853.* [b.m.d.].
- 1854: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem antiquitatis cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium Provinciae Polonae lituli [!] S. Hyacinthi CPRP. S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1854,* [współopr. z:] *Directorium Recidandi [!] Divinum Officium Missamque Celebrandi conformiter ad Rubricas Breviarii et ritum Missalis Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP in Annum 1854 II. post Bissextilem.* Varsavia: Ministerium Justitiae, 1854.
- 1855: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem antiquitatis cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium Provinciae Polonae tituli S. Hyacinthi CPRP. S. Ordinis Praedicatorum in Annum 1855,* [współopr. z:] *Directorium Recidandi [!] Divinum Officium Missamque Celebrandi conformiter ad Rubricas Breviarii et ritum Missalis Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP. in Annum 1855 III. post Bissextilem.* Varsavia 1854.
- 1856: *Catalogus Conventuum juxta Ordinem antiquitatis cum specifica expressione Religiosorum ac Monialium in unoquoque habitantium, in Annum 1856 dispositus,* [współopr. z:] *Directorium Recidandi [!] Divinum Officium Missamque Celebrandi conformiter ad Rubricas Breviarii et ritum Missalis Fratrum Sacri Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi CPRP. in Annum 1856 Bissextilem.* Varsavia 1855.
- 1857: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1857 conscriptus,* [współopr. z:] *Directorium Recitandi Divinum Officium Missamque Celebrandi Juxta ritum Sacri Ordinis Praedicatorum ad usum Provinciae Polonae S. Hyacinthi C. P. R. P. in Annum 1857 Primum post Bissextilem.* Varsavia: Josephus Tomaszewski, 1857.
- 1858: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1858 conscriptus,* [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum pro Polona Provincia S. Hyacinthi C. P. R. P. in Annum Domini MDCCCLVIII Secundum post Bissextilem.* Varsavia: Josephus Tomaszewski, 1858.
- 1859: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1859 conscriptus.* [b.m.d.].
- 1860: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1860 conscriptus,* [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum pro*

- Polona Provincia S. Hyacinthi C. P. R. P. in Annum Domini MDCCCLX Tertium post Bissextilem.* Varsavia: Josephus Tomaszewski, 1860.
- 1861: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1861 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum pro Polona Provincia S. Hyacinthi C. P. R. P. in annum Domini MDCCCLXI Primum post Bissextilem.* Varsavia: Adolphus Krethlow, 1861.
- 1862: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1862 conscriptus.* Varsavia: Ignatius Krokoszyński, olim A. Krethlow, 1862.
- 1863: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1863 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum pro Polona Provincia S. Hyacinthi C. P. R. P. in annum Domini MDCCCLXIII Tertium post Bissextilem.* Varsavia: Ignatius Krokoszyński, 1862.
- 1864: *Catalogus Patrum et Fratrum ac Monialium Sacri Ordinis Praedicatorum Provinciae Polonae in annum 1864 conscriptus*, [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum pro Polona Provincia S. Hyacinthi C. P. R. P. in annum Domini 1864 Bissextilem.* Varsavia: Augustus Lifeldti, 1863.
- 1869: *Catalogus conventuum cum specifica expressione religiosorum in Regno Poloniae Ordinis Praedicatorum in Annum 1869*, [współopr. z:] *Directorium Officii Divini Juxta Rubricas Breviarii ritumque Missalis Sacri Ordinis Praedicatorum in Regno Poloniae pro Anno Domini 1869 Primo post Bissextilem.* Lublinum: Ladislaus Kossakowski, [b.d.].
- Sprawozdanie stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego. 13 posiedzenie 5 sesji III peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 7 października 1874.* [Lwów 1874].
- Sprawozdanie stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego. 3 posiedzenie 2 sesji IV peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 16 września 1878.* [Lwów 1878].

Opracowania

- Bąk Celina: *Kirchmayer (Kirchmajer) Wincenty Antoni.* W: PSB, t. 12. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1966–1967, s. 470–471.
- Bąk-Koczarska Celina: *Kremer Karol Roman.* W: PSB, t. 15. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1970, s. 270–272.
- Bąk-Koczarska Celina: *Lepkowski Józef Aleksander.* W: PSB, t. 18. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1973, s. 339–343.
- Bąkowski Klemens: *Dawne cechy krakowskie.* Biblioteka Krakowska nr 22. Kraków: Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, 1903.
- Bęczkowska Urszula: *Karol Kremer i Krakowski Urząd Budownictwa w latach 1837–1860.* *Ars Vetus et Nova*, t. 31. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2010.

- Bibliografia piśmiennictwa o świętym Jacku Odrowążu*. Oprac. Małgorzata Habuda. Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 11. Kraków: Wydawnictwo Esprit, 2013.
- Bieniarzówna Janina: *Z dziejów liberalnego i konspiracyjnego Krakowa (1833–1848)*. Biblioteka Krakowska nr 106. Kraków: Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, 1948.
- Biernacki Andrzej: *Przeddziecki Aleksander Narcyz Karol*. W: PSB, t. 29. Wrocław: PAU, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986, s. 45–51.
- Borowiejska-Birkenmajerowa Maria: *Serce Polski. Zabytki i świadomość narodowa*. Kraków: Ars Nova, 1991.
- Chmielewski Edward A.: *The Founding of Holy Cross Parish in Minneapolis*. „Polish American Studies” 1960, t. 17, nr 3–4, s. 82–92.
- Czyżewski Krzysztof J., Walczak Marek: *Fundator i patron klasztoru – ikonografia biskupa Iwona Odrowąża w kręgu krakowskich dominikanów*. W: *Sztuka w kręgu krakowskich dominikanów*. Red. Anna Markiewicz, Marcin Szyma, Marek Walczak. Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 13. Kraków: Wydawnictwo Esprit, 2013, s. 127–146.
- Demel Juliusz: *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1846–1853*. Biblioteka Krakowska nr 107. Kraków: Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, 1951.
- Demel Juliusz: *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1853–1866*. Biblioteka Krakowska nr 112. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1958.
- Dynowska Maria: *Birkowski Fabjan*. W: PSB, t. 2. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936, s. 104–105.
- Dynowska Maria: *Bzowski Stanisław*. W: PSB, t. 3. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1937, s. 186–188.
- Estreicher Karol: *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 3. Kraków: Uniwersytet Jagielloński, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1962.
- Estreicher Karol: *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 4. Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1966.
- Estreicher Karol: *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 8. Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1975.
- Estreicher Karol: *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 17. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000.
- Estreicher Karol: *Morstin (Morsztyn) Felicjan Ludwik*. W: PSB, t. 21, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1976, s. 793–794.
- Górniewicz Andrzej. W: *Podręczna encyklopedia kościelna*, t. 13–14. Red. Stanisław Gall [i in.]. Biblioteka Dzieł Chrześcijańskich, z. 83–84. Warszawa: Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa, G. Gebethner, 1907, s. 249.
- Grodziska Karolina: *Scipio (Scipio del Campo, Scypion) Jan Karol*. W: PSB, t. 36. Warszawa: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, 1995–1996, s. 80–81.
- Gródecki Roman: *Iwo (Iwan lub Jan) Odrowąż*. W: PSB, t. 10. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1962–1964, s. 187–192.

- Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny*, t. 2. Red. Romuald Gustaw. Poznań: Księgarnia św. Wojciecha, 1972.
- Hahn Franciszek. W: *Encyklopedia Krakowa*. Red. Antoni Henryk Stachowski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000, s. 274.
- Hinnebusch William A.: *Dominikanie – krótki zarys dziejów*. W: *Dominikanie. Szkice z dziejów zakonu*. Red. Marcin A. Babraj. Poznań: W Drodze, 1986, s. 83–267.
- Homola Irena: *Paszkowski Franciszek*. W: PSB, t. 25. Wrocław 1980: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 292–294.
- Homola-Skapska Irena: *Seidler (Seidler-Wiślański) Andrzej*. W: PSB, t. 36. Warszawa: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, 1995–1996, s. 171–172.
- Homola-Skapska Irena: *Serwatowski Walerian*. W: PSB, t. 36. Warszawa: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, 1995–1996, s. 336–339.
- Horzela Dobrosława: *Późnogotycka figura Chrystusa Ukrzyżowanego w krakowskim klasztorze dominikanów: krucyfiks świątobliwego Stanisława Kokoski?* W: *Sztuka w kręgu krakowskich dominikanów*. Red. Anna Markiewicz, Marcin Szyma, Marek Walczak. Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 13. Kraków: Wydawnictwo Esprit, 2013, s. 511–526.
- Ihnatowicz Ireneusz: *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku*. „Studia Źródłoznawcze. Commentationes” 1962, t. 7, s. 99–124.
- Jarvis William E.: *Time Capsules. A Cultural History*. Jefferson: McFarland and Company, 2003.
- Jaworska Katarzyna, Urbanik Monika: *Apteka Pod Barankiem w Krakowie*. Łódź: Bez Recepty, 2011.
- Jezierski Izidor: *Historia gimnazjum złoczowskiego*. W: *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1898*. Złoczów: Fundusz Naukowy, [1898], s. 1–46.
- Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 4: *Miasto Kraków*, cz. 3: *Kościoły i klasztory Śródmieścia*, 2, tekst. Red. Adam Bochnak, Jan Samek. Warszawa: Polska Akademia Nauk, Instytut Sztuki, 1978.
- Kieniewicz Stefan: *Popiel (Chościak Popiel) Paweł*. W: PSB, t. 27. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983, s. 568–572.
- Kieniewicz Stefan: *Potocki Adam*. W: PSB, t. 27. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1983, s. 750–755.
- Kolak Waclaw, Marecki Józef: *Leksykon godel zakonnych*. Łódź: Adi, 1994.
- Kraiński h. Jelita*. W: *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861*. Oprac. Elżbieta Sęczys. Warszawa: DiG, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 2000, s. 334.
- Kras Janina: *Życie umysłowe w Krakowie w latach 1870–1914*, Cracoviana. Seria 2, Ludzie i Wydarzenia. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1977.
- Kruszka Waclaw: *Historia polska w Ameryce. Początek, wzrost i rozwój dziejowy osad polskich w Północnej Ameryce (w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie)*, t. 11. Milwaukee: Spółka Wydawnicza Kuryera, 1907.
- Labuda Gerard: *Studia nad początkami państwa polskiego*, t. 2. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 1988.

- Lechicki Czesław: *Klobukowski Antoni Adam*. W: PSB, t. 13. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1967–1968, s. 45–46.
- Łopuszański Bolesław: *Moszyński Piotr Stanisław Wojciech Alojzy*. W: PSB, t. 22. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977, s. 129–132.
- Mandziuk Józef: *Górnisiewicz Andrzej (Jędrzej)*. W: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1. Red. Hieronim Eugeniusz Wyczawski. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, 1981, s. 566–567.
- Manteuffel Tadeusz: *Jacek*. W: PSB, t. 10. Wrocław: Polska Akademia Nauk, 1962–1964, s. 263–264.
- Mączyński Józef: *Wiadomość historyczna o cudownym obrazie N. Maryi P. Różańca Świętego w kościele OO. Dominikanów w Krakowie*. Kraków: Drukarnia „Czasu”, 1863.
- Mitkowski Józef: *Leszek Czarny*. W: PSB, t. 17. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1972, s. 157–159.
- Mysłiński Michał: *Złotnicy krakowscy i ich cech w latach autonomii galicyjskiej 1866–1914*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2011.
- Nowak Adam: *Smetana Józef (1831–1905)*. W: idem: *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 4. Tarnów: Biblos, 2004, s. 76.
- Nowiński Janusz: „*Metafizyczne piorunochrony*” – depozyty złożone w kulach hełmów wież kościoła opactwa w Łądzie nad Wartą w 1720 roku. „*Seminare*” 2012, t. 31, s. 259–278.
- Orman-Michta Elżbieta: *Stadnicki Edward Maria Adolf*. W: PSB, t. 41. Warszawa: Polska Akademia Nauk, 2002, s. 379–380.
- O[strołęcki] S[tanisław]: *Kościół i klasztor po-dominikański w Lublinie*. Warszawa 1902.
- Pater Józef: *Życie i twórczość Abrahama Bzowskiego O.P. (1567–1637)*. „*Nasza Przeszłość*” 1979, t. 51, s. 55–87.
- Pelczar Józef Sebastian: *Zarys dziejów kaznodziejstwa w Polsce*. Kraków 1917.
- Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej*. Lwów: Instytut Stauropigiański, 1857.
- Polanowska Jolanta: *Stattler (Stattler-Stański) Wojciech Korneli*. W: PSB, t. 42. Warszawa: Polska Akademia Nauk, 2003–2004, s. 587.
- Potocki h. Szeliga*. W: *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861*. Oprac. Elżbieta Sęczys. Warszawa: DiG, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 2000, s. 544.
- Prokop Krzysztof Rafał: *Odkrycie grobu księcia Leszka Czarnego w krakowskim kościele Dominikanów w roku 1856*. „*Rocznik Krakowski*” 2005, t. 71, s. 115–123.
- Radzilowski John: *Majer, Dominik A.* W: *The Polish American Encyclopedia*. Red. James S. Pula. Jefferson–London: McFarland and Company, 2011, s. 289–290.
- Sokulski Justyn: *Borelowski Marcin Maciej (Lelewel)*. W: PSB, t. 2. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936, s. 322.
- Starzyński Juliusz: *Dolabella Tomasz*. W: PSB, t. 5. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1939–1946, s. 284–285.
- Sulecki Szymon: *Gałka na karmelitańskiej kaplicy Matki Bożej Piaskowej w Krakowie*. „*Krakowski Rocznik Archiwalny*” 2007, t. 13, s. 175–187.
- Szarejko Piotr: *Kryda Aleksander*. W: idem: *Słownik lekarzy polskich XIX wieku*, t. 5. Warszawa: Bellona, 2000, s. 234.

- Szybisty Tomasz: *Niezachowany witraż projektu Juliusa Hübnera w krakowskim kościele Dominikanów*. „Rocznik Krakowski” 2010, t. 76, s. 95–108.
- Świętochowski Robert: *Cisowski Kazimierz OP*. W: *Encyklopedia katolicka*, t. 3. Red. Romuald Łukaszyk, Ludomir Bienkowski, Feliks Gryglewicz. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1979, kol. 497.
- Świętochowski Robert: *Lubomczyk Seweryn z Lubomla*. W: PSB, t. 18. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1973, s. 69–70.
- Świętochowski Robert: *Melchior z Mościsk*. W: PSB, t. 20. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1975, s. 404–405.
- Tyrowicz Marian: *Górnisiewicz Jędrzej*. W: PSB, t. 8. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1959–1960, s. 430.
- Tyrowicz Marian: *Lubomirski Jerzy Henryk*. W: PSB, t. 18. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1973, s. 25–26.
- Vicaire Marie-Humbert: *Dominik i jego Bracia Kaznodzieje*. Poznań: W Drodze, 1985.
- Vicaire Marie-Humbert: *Jandel (Vincent-Alexandre)*. W: *Catholicisme hier – aujourd’hui – demain. Encyclopédie*, t. 6. Red. Guillaume Jacquemet. Paris: Letouzey et Ané, 1967, kol. 310.
- Wawel-Louis Józef: *Urywki z dziejów i życia mieszkańców Krakowa*. Biblioteka Krakowska nr 117. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1977.
- Wisłocki Jan Grzegorz. W: *Słownik biograficzny teatru polskiego*, t. 1: 1765–1965. Red. Zbigniew Raszewski [i in.]. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973, s. 790.
- Witek Józef: *Smetana Józef*. W: idem: *Encyklopedia miasta Mielca*, t. 2. Mielec: Agencja Wydawniczo-Reklamowa Korso, 2008, s. 399.
- Wyrozumski Jerzy: *Leszek Biały*. W: PSB, t. 17. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1972, s. 155–157.
- Zieliński Zygmunt: *Pius IX, Giovanni Maria Mastai, bł.* W: *Encyklopedia katolicka*, t. 15. Red. Edward Gigilewicz [i in.]. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2011, kol. 753–756.
- Żebrowski Teofil. W: *Encyklopedia Krakowa*. Red. Antoni Henryk Stachowski, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000, s. 1103.
- Żmudziński Jerzy: „*Opus vitae*” *Tomasza Dolabelli w krakowskim kościele i klasztorze Dominikanów*. W: *Sztuka w kręgu krakowskich dominikanów*. Red. Anna Markiewicz, Marcin Szyma, Marek Walczak. Studia i Źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie, t. 13. Kraków: Wydawnictwo Esprit, 2013, s. 691–702.
- Żukiewicz Konstancy Maria: *Dzieje cudownego obrazu Maryi w kościele OO. Dominikanów w Podkamieniu*. Kraków: OO. Dominikanie w Podkamieniu, 1907.
- Żurowska-Górecka Wanda: *Dutkiewicz Szymon*. W: PSB, t. 6. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1948, s. 16–17.
- Żychowski Marian: *Rok 1846 w Rzeczypospolitej Krakowskiej i Galicji*. Warszawa: Książka i Wiedza, 1956.

Wydawnictwa elektroniczne

Eufrozyna Franciszka Janikowska (1811–?), http://boretti-saga.pl/rodziny/janikowscy/eufrozyna_franciszka_karolina_janikowska.html (odczyt: 16.08.2015).

Kamienica nr 24 – Podedzwony, Pod Trzema Dzwonami, http://www.starykrakow.com.pl/dawne-kamienice/florianska/ulica_florianska.htm (odczyt: 16.08.2015).

Włodzimierz Walenty Józef Remer z Wierzbicy h. Grzymała, <http://www.sejm-wielki.pl/b/lu.25591> (odczyt: 16.08.2015).

Wojciech Maciej Zwarzyło-Wiszniewski h. Ramułt (odm.), <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.86975> (odczyt: 16.08.2015).

PODSUMOWANIE

Pamięć zdeponowana. Dyplom memoratywny z galki sygnaturki kościoła Dominikanów w Krakowie z 1863 r.

W 1850 r. kościół i klasztor Dominikanów w Krakowie spłonął w czasie wielkiego pożaru miasta; wkrótce potem ruszyła odbudowa kompleksu. W czasie prac na dachu nawy głównej kościoła św. Trójcy, 19 października 1863 r., w kuli wieńczącej sygnaturkę umieszczono „kapsułę czasu”. Znalazł się w niej m.in. pergaminowy dyplom memoratywny, spisany przez przeora o. Piotra Wilhelma. Opisuje on wielki pożar Krakowa oraz odbudowę dominikańskiej świątyni, a także katastrofę budowlaną w kościele z kwietnia 1855 r. Dokument wymienia wybitne postacie związane z konwentem na przestrzeni wieków oraz członków obecnego i wcześniejszego komitetu odbudowy kościoła. Przedstawiono także sposoby pozyskiwania funduszy potrzebnych do restauracji świątyni. Dalej dyplom informuje o odpuście udzielonym przez papieża Piusa IX dla ofiarodawców, uroczystościach 600-lecia śmierci św. Jacka i powtórnym pochówku szczątków księcia Leszka Czarnego w 1857 r. Dokument opisuje także ówczesny stan prac w kościele oraz podaje sumę pieniędzy zebranych ze składek i ofiar wiernych. Pod koniec tekstu głównego o. Wilhelm wspomina o trwającym wówczas powstaniu styczniowym oraz „jubileuszu tysiąclecia istnienia narodu”, nawiązując do 1 000. rocznicy rozpoczęcia przez św. Cyryla i Metodego działalności misyjnej w Państwie Wielkomorawskim. Pod tekstem widnieje ponad 60 autografów osób z różnych warstw i grup społecznych, uczestników uroczystości umieszczenia „kapsuły czasu” w kuli sygnaturki. Dyplom stanowi interesujące świadectwo uniwersalnego ludzkiego pragnienia pozostawienia po sobie materialnego śladu.

SUMMARY

Lodge of Memory. Document from a sphere in the flèche of the Dominican church in Krakow from 1863

In 1850, the Dominican church and priory in Krakow burned down during the Great Fire. Shortly after this disaster, the Order began rebuilding them both. While the works on the roof of the central nave of the Holy Trinity Church were underway, a “time capsule” was placed in a sphere at the top of the flèche on 19 October 1863. A document written on parchment by Piotr Wilhelm was put inside. The text describes the Great Fire of Krakow and the rebuilding of the Dominican temple, as well as a construction disaster in April 1855. The

text names prominent people associated with the friary over the centuries, as well as members of the last two church rebuilding committees. The document also contains a description of funding sources necessary to restore the temple. The text then speaks of the indulgence granted by Pope Pius IX for benefactors, the 600th anniversary of St. Hyacinth's death, and the second funeral of Leszek II the Black's remains in 1857. The source also describes the state of works in the church and provides information concerning the amount of money accumulated through contributions and collections of the congregation. At the end of the main text, Father Wilhelm mentions the ongoing January Uprising and the "millennium jubilee of the nation's existence", alluding to the 1 000th anniversary of St. Cyril and St. Methodius beginning their missions in Great Moravia. The document concludes with over 60 signatures of people of various rank and social status, who participated in the celebration of placing the "time capsule" in a sphere at the top of the flèche. The source is an interesting testimony of universal human aspirations to leave behind a material vestige.

SŁOWA KLUCZOWE: dominikanie, Kraków, odbudowa, powstanie styczniowe, pamięć
KEY WORDS: Dominican Order, Krakow, rebuilding, January Uprising, memory